

«Թուրքիայի ֆրոնտի ինֆորմացիան իրավունք ունեն»

Այդ մասին, ինչպես «Միլիթերի» գլխավորությամբ ինֆորմացիայի էջերում նշել են թուրքական թերթերը, ֆրոնտային «Ռուսական» ամսագրին սված հարցազրույցում հայտարարել է Հյուսիսային Իրաքի ֆրոնտային վարչակարգի նախագահ Մասուֆ Բարզանին: «Մենք, ասել է նա, ծրագրեր չունենք կապված Թուրքիայի, Իրանի եւ Սիրիայի ֆրոնտի հետ: Իրենք են կազմելու իրենց ծրագրերը»:

Գրեթե երբեք ենք ստորից իրենց ծավալվող (եւնեյրոպական ինֆորմացիան) իրավունք ունեն: Սիրիայում ֆրոնտը հետաձուլվել է մակաբանության իրավունքների ձեռքբերմանը: Իսկ Թուրքիայում բացառվում է ֆրոնտային հարցի լուծումը ռազմական ծանաղաբարով: Լուծման ռազմական ծրագրերին դեմ են նաեւ անփոփոխելի: Սակայն թուրքական բանակը, ինչպես անցյալում եր, փորձում է հարցը լուծել ռազմական եղանակով: Մինչդեռ վերջին 20 տարիներին ռազմական միջոցները ոչ մի հաջողություն չեն բերել բանակին»:

Հ.Չ.

Ով չի ալարում՝ Պասգամավորության թեկնածու է առաջադրվում

Երեկվա ընտրություններին նորությունները

ՄԱՐԿՆԱԿԱՆ ԽՈՒՄՆԱԿԱՆ
Թեմա մեզ արդեն ներկայացրել էինք «Բարգավաճ Հայաստանի» համասնական ցուցակի առաջին ասանյակի անունները, բայց երեկ ԿԸՀ կային Պասգամավորության հայտնված 112 հոգանոց ցանկում հետաքրքրական հայտնվածներ կային, որոնց մեծ անդրադարձ էինք արել 11-14 անցողիկ տեղերում են խաղաղության խորհրդի անդամ Արեւիկա Պետրոսյանը, 7-ի «Լաբերի» նախկին Պասգամավորության Արամ Մաֆայանը, նախագահ Զոհրաբյանի մամուլի խոսնակ Վիկտոր Սողոմոնյանի հայրը՝ Էդուարդ Սողոմոնյանը, Երեւանի Պետական համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետի դեկան Արմեն Ավագյանը: Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի համաձայնագրված անդամ Ավագյանը՝ 23-րդ, գործարար Արմեն Արախանյանը՝ 25-րդ, Նաիրա Չոհրաբյանը (լրագրող)՝ 28-րդ տեղերում: Գուցակի առաջին 2 ասանյակի անունների մեջ լինել են այնպիսի, որոնք ամենայն հավանականությամբ խորհրդարան անցնելուց հետո իրենց մանրահատեր կզիջեն եւ կտարածվեն

աշխատելու իրենց Պասգամավորում, այդ դեպքում ցուցակի երեք ասանյակից էլ ավելի անուններ անցողիկ են դիտարկվում: Երեւանի 7-ի հասցի 57-րդ տեղում հայտնված մի ուրիշ լրագրողի՝ Բարդուղի Մեղակյանի եւ նրանից անմիջապես հետո «ցուցակագրված» Գեորգի Օկոնիկոսի եւ Վիլեն Գալստյանի:

ԿԸՀ-ի կային են նաեւ 20 հոգուց կազմված ցուցակով սոցիալ-դեմոկրատ հինգանյակներ՝ Լյուսինա Սարգսյանի առաջնորդությամբ, 7 հոգուց 5 տղուի հավակնող Հայաստանի առաջադիմական կուսակցությունը՝ Սարգիս Ուրիշյանի առաջատարությամբ, մարտիստական կուսակցությունը ու Դավիթ Հակոբյանը՝ բոլոր միասին՝ 8 հոգի, 28 հոգանոց Հայաստանի ազատական-առաջադիմական կուսակցությունը՝ անձանոթ անուններով եւ հասարակությանը հայտնի առաջնորդով՝ Հովհաննես Հովհաննիսյանով: ԱժԿ համասնական ցուցակի առաջին երկու տեղերում են Հավարտ Զոհրաբյանը ու Հրանուկ Խառատյանը, ցուցակ էլ կազմված է 77 հոգուց:

Մեծամասնական առաջադրումների մեջ էլ նորություններ կան. թիվ 1 ընտրատարածում, ինչպես եւ նախորդ ընտրություններին, առաջադրվել է Աժ Պասգամավոր Ռուբեն Հայրապետյանը, թիվ 2-ում՝ նոր առաջադրումներից են Ռաֆիկ Պետրոսյանը, Սամվել Ֆարմանյանը (ՕԵԿ), Գարեգին Կոստանյանը (ԱՄ):

Հիշեցնենք մեզ նոր առաջադրումների մասին ենք խոսում, եւ ոչ թե սվալ ընտրատարածի բոլոր առաջադրումների, այլ ներկայացնում են մի քանի հետաքրքրականներ: Օրինակ՝ թիվ 11-ում իրար հետ մրցելու են բնակավայրի աշխատող չեմպիոն Իսրայել Հակոբյանը, ՕԵԿ-ական Հեղինե Բիշարյանն ու Աժ Պասգամավոր Գրիգոր Մարգարյանը (Բելաքիյի Գրիգ): Թիվ 37-ում (Տեղ գյուղ, Գորիս)՝ անկուսակցական Սամվել Հարությունյանը երրորդվել է Սամվել Բարսեղյանի («Դաշին») եւ Սաբիկ Մարգարյանի (Պասգամավորության նախարարի եղբոր) հետ: Թիվ 13 ընտրատարածում 5 թեկնածուի մրցույթ է առայժմ այդ թվում՝ Էդվարդ Մարգարյան

(Խուճում երդ), «Արար» ջոկատի համասնատար Մանվել Եղիազարյան, Աժ Պասգամավոր Արմեն Պետրոսյան: «Ուժեղ» ընտրատարած է թիվ 40-ը՝ գործարարներ Սիրայել Վարդանյան, Արմեն Ամիրադյան, գրողների միության նախագահ Լեւոն Արմենյան եւ անկուսակցական Հարություն Ղազինյան: Թիվ 17-ում Հովհիկ Արախանյանի եղբոր՝ Հենրիկ Արախանյանի հետ մրցակցելու է վերջերս համահայտ դարձած Գրիգոր Վիրաբյանը:

Երեկ իր ընտրական ցուցակն էր սարածել նաեւ «Ժողովուրդներ», որն, ի վերջո, որոշեց գնալ ընտրությունների: Գուցակի առաջին ասանյակում են Ռաֆիկ Հովհաննիսյանը, Լարիսա Ավագյանը, Վարդան Խաչատրյանը, Անահիտ Բախչյանը, Սեփան Սաֆարյանը, Զարուհի Փոստանյանը, Մովսես Արիստակեսյանը:

Երեկ հայտնի դարձավ, որ «Արժանապատիվ աղազ» կուսակցությունը, որի նախագահը նախկին վարչապետ Արմեն Ղարիբյանն է, չի մասնակցելու մայիսի 12-ի ընտրություններին:

ԹԵՐԻՍՏ

Ադրբեջանի հերթական հիստերիան

Հարավային Կովկասի երեք երկրների ներկայացուցիչների մասնակցությամբ Թբիլիսիում օրեր մեկնարկած Պարենային անվանագրության հարցերով համաժողովում Վրաստանում Ադրբեջանի ներկայացուցչությունը բողոք է ներկայացրել Հայաստանից արտահանվող մթերքների կասալոգի դեմ, որում ընդգրկված են Լեռնային Ղարաբաղի ընկերություններ: «Ազատություն» ռադիոկայանի փոխանցմամբ, ըստ Ադրբեջանի, խնդիրն այն է, որ Լեռնային Ղարաբաղի ընկերությունները ներկայացված են որպես հայաստանյան: Բացի այդ, կասալոգը հրատարակվել է Եվրոպական զարգացման գործակալության միջոցով, եւ թեք այդ գործակալության թույլտվությամբ է օգտագործվել լրագրողը, ապա Բախոն դա ընկալում է որպես միջազգային նորմերի խախտում:

Նախիջեան-Բախո ավտոբուսային երթուղի Իրանով

Շուտով Իրանի սարածով կվերականգնվի Նախիջեան-Բախո ավտոբուսային երթուղին: «Ռեզոնանս» գործակալության համաձայն, այս մասին տեղեկացրել է Ադրբեջանում Իրանի դեսպան Ավեար Սուլեյմանին: Ըստ վերջինի, այս հարցը լուծում կստանա մոտակա օրերին Իրանի սրահադրոսի նախարարի Բախո այցելությամբ ընթացվում: Ընդ որում, շուտով լուծում կստանա նաեւ Նախիջեանցիների Իրան անվճար մուտքի հարցը, որի առնչությամբ արդեն կա համաձայնություն: Միեւնույն ժամանակ «Ազերիդեր» գործակալության տեղեկությամբ, զարման վերջին Ադրբեջանը ծրագրում է ոսկու նախիջեանյան համալսարանում հետազոտական աշխատանքներ իրականացնել: Հայտնի էր նաեւ համալսարանի մեկը համարվում է բավականին հեռանկարային:

Տես էջ 2

Հայաստանի բուհերից Ամերիկյան համալսարանը առաջինը անդամագրվեց ԱՄՆ ասոցիացիային

ՄԱՐԿՆԱԿԱՆ ԽՈՒՄՆԱԿԱՆ
Հայաստանի ամերիկյան համալսարանը 1998 թ.-ից սկսեց արեւմտյան հավասարազրույցի դժվարացման, բարդ գործընթացը, որին հասնելու համար ՀԱՀ-ի ղեկավարությունը նախ եւ առաջ ներհամալսարանական կյանքի ինֆրագրունտն եւ վերլուծությունների, համակարգային փոփոխությունների, ծրագրերի ընդլայնման ու զարգացումների սկզբունքները որոշեց: Նախընթաց տարիներին ՀԱՀ-ն արեւմտյան կրթական չափորոշումներին ու ժամանակներին նախանձախնդրորեն հետեւելով՝ զսնվելով ասոցիացիայի փորձագետներից բաղկացած համաձայնագրի ղարբերական ուսումնասիրու-

թյունների ներքո, գործընթացի՝ կարգավիճակի շտապում, թեկնածուական կարգավիճակի ձեռք բերում եւ հավասարազրույցում 3 փուլերը հարթապահեց հաջողությամբ: Երեկ ՀԱՀ-ի կենսագրությունը նշանակալից էր ավարտված: Համալսարանը հավասարազրույցի միջազգային հեղինակություն ունեցող ԱՄՆ դոկտորների եւ ֆուլեջների արեւմտյան ասոցիացիայի կողմից: Սա աննախադեպ էր երեսույթ է, որով հետեւ հավասարազրույց արեւմտյան ասոցիացիան այս կարգավիճակն առաջին անգամ է շտապում ԱՄՆ սարածից դուրս զսնվող որեւէ համալսարանի:

Թե ի՞նչ կհասն արխիվային ընտրությունները

Այս կիրակի Արխիվայում տեղի կունենան օրենսդիր մարմնի ընտրություններ: «Ազգ» անդրադարձել է այդ ընտրությունների առնչությամբ վրացական եւ արխիվային մամուլի հրատարակումներին, որոնցում մասնավորապես շեշտված են հակահայ սրամարտությունները: Թե ֆանի՞ տեղ կունենան ընտրությունների արդյունքում հայերը, դարձ կդառնա թեմա երկու-եռափոխ: Ամեն դեպքում նշենք, որ ներկայումս Արխիվայում առաջնորդող Սերգեյ Բաղաթըր հայտնի է որպես հայամեն կեցված ունեցող գործիչ: Միեւնույն ժամանակ վրացական իշխանությունները բարոնակում են ղեկավար, որ այդ ընտրությունները ոչինչ չեն փոխի վրաց-արխիվային հակամարտության խնդրում եւ առհասարակ զուրկ են որեւէ իմաստից:

Ի՞նչն է Պասգամը, որ Մամեդյարովը հարեանությունից է խոսում

Օսկանյան-Մամեդյարով համալսարանը մարտի 13-14-ին Ճնխում

ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համաձայնագրերը Հայաստանի եւ Ադրբեջանի նախագահներին առաջարկել են հերթական հանդիպում անցկացնել ժնխում, մարտի 13-14-ը ՄԱԿ-ի մարդու իրավունքների հարցով 4-րդ նստաժողովի ընթացքում: Ինչպես «Պասգամ» կայքին տեղեկացրել է ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի ռուսաստանցի համաձայնագրի 3-րդ Մեղակայված, Հայաստանի եւ Ադրբեջանի արտգործնախարարները դեռ չեն սվել իրենց համաձայնությունը: Մինչդեռ «Թեմ» գործակալությանը սված հարցազրույցում Ղազարյանը զսնվելուս Ադրբեջանի արտգործնախարար էլ մար Մամեդյարովը տեղեկացրել է, թե արդեւանական կողմն արդեն սվել է իր համաձայնությունը, հավելելով, որ հայկական կողմի մոտեցումն իրեն հայտնի չէ:

Նախապես ընդգծելով, թե հայկական կողմի մոտեցման անհայտնությունը հնարավորություն չի տալու խոսելու հանդիպման թեմայի մասին, Մամեդյարովը, այնուամենայն-

ինով, նշել է, որ Ադրբեջանը ծրագրում է հանդիպում անցկացնել «Պասգամ» ձեռագրի երջանակներում: «Ասիում է, որ Ադրբեջանի սարածային ամբողջականությունը բանակցությունների առարկա չէ», հայտարարել է Ադրբեջանի ԱԳ նախարարը:

Ըստ նրա, ներկա փուլում խոսքը հակամարտության փուլային կարգավորման մասին է, մասնավորապես. «Հայկական գործերի դուրսբերում գրավալ սարածներից, արդեւանական բնակչության վերադարձ, ակադեմիան, ենթակառուցվածքի վերականգնում, սենսական համագործակցություն»: Ընդ որում, ըստ Մամեդյարովի, այս բոլոր հարցերը մի կողմ են, թողնելով ամենակարեւորը՝ «Ադրբեջանի կազմում Լեռնային Ղարաբաղի ֆաղափական կարգավիճակի ուղղում»: Ադրբեջանի ԱԳ նախարարի մասնացմամբ, կարեւոր է, որ նախ վերադառնա արդեւանական բնակչությունը, ապա միասին որոշվի Լեռնային Ղարաբաղի կարգավիճակի հարցը՝ «հարաբերու-

թյուն, թե ինձնավար մարզ Ադրբեջանի կազմում»:

Ինչ վերաբերում է դարաբաղյան հակամարտության կարգավորման մեկնեմանը, ապա, Մամեդյարովի մեկնաբանությամբ, հակամարտության բնույթը հնարավորություն չի տալու այն լուծել զս արագ, ուսի դա համար կդառնա միայն ոչ մեկ եւ ոչ էլ երկու տարի: «Կարեւոր է, որ ժողովուրդների միջեւ վստահություն առաջանա: Չէ՞ որ մինչեւ հիմա բավականին հիվանդագին վերաբերմունք գոյություն ունի այս խնդրին ինչպես Ադրբեջանում, այնպես էլ Հայաստանում: Ժամանակ է ժեմք, որ վստահություն ամրապնդվի, մեզ այլ ելք չունենք, մեզ հարեաններ ենք եւ ժեմք է հաշտության ուղի զսնել: Ես չեմ ուզում հոռետես լինել, բայց «ոչ ժաշտեցում, ոչ խաղաղություն» իրավիճակն ոչ մի լավ բանի չի բերի», թեմա եզակի անգամ զհակացված ու սրամարտական է իրողությունը զսնախել էլ մար Մամեդյարովը:

Ընդհանուր առմամբ, Ադրբեջանի

արտգործնախարարի խոսքերին հավասարու դեպքում կարելի է ենթադրել, թե հայկական կողմը բանակցություններին ցայտո չի մասնակցել եւ ամեն ինչ առաջ է գնում արդեւանական մոտեցման սկզբունքների համահունչ: Բացի այդ, անընդհատ «սարածային ամբողջականության» սկզբունքի առաջադրությունը կրկնելով բնավ էլ չի վկայում այն մասին, թե ինչն էր մինչ բանակցային իրողություն է ընդունվել:

Ինչպես «Ազգ» տեղեկացրեց Հայաստանի արտգործնախարարության մամուլի Պասգամյան Պասգամյան Պասգամյան Վաղիմիր Կարաբեյանը, չի բացառվում, որ Վարդան Օսկանյան-Էլմար Մամեդյարով հանդիպում կայանա, քանի որ Հայաստանի ԱԳ նախարարը եւ այդ օրերին կլինի ժնխում:

Ամենայն հավանականությամբ, այդ հանդիպումն իսկապես կկայանա, սակայն թեմա հերթական անգամ փաստեր. հանդիպում առանց առաջընթացի:

Ա.ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

Ազգային

Չսայած աշխի չարոսակ ուռուցիին, նա ձգսում է Տեսնել

Չորսամյա Աբրահիմը աշխի չարոսակ ուռուցի ունի, որի բուժման համար «Ազգ»-ում ժամանակին նա մասին հայտարարություն էր տարածված՝ ի գիտություն բարի կամի սեր մարդկանց: Հայտարարությունը դրամական օգնություն էր ակնկալում Աբրահիմի բուժման և գոնե մեկ աշխի լույսը փրկելու համար: Ամիսներ անց փորձեցին գտնել փոփոխիչ, որի մասին ընդամենը գիտեին, որ մի աշխի հեռացված է, այնուամենայնիվ, թեստային հոպսը վստահված է, օգնության կարի ունի: Աբրահիմը գտնելու միակ կառուցվածքը էր հասարակական «Յուրաքանչյուր» միջոցով, որտեղ հաշվի համար է բացված նաև համար և կար նա հասցեն: Սակայն «Յուրաքանչյուր» ու նա կենտրոնական գրասենյակը (Ամիրյան 12) վայզադատողական դուրս եկան, չհամարելով Աբրահիմի որևէ սկյալ: Մա մասին «Ազգ» գրեց «Որտեղ ես, Աբրահիմ» վերահասարակական միջոցով արված նոյեմբերի 14-ի համարում:

«Հիմա նա աշխի թեստային այդ աստիճանի վստահված չէ՝ 96 տարեկան, սակայն հիվանդության կրկնությունը չի բացառվում: Ե՛հե՛հ է, Մուսկվայում կանխեցին երկրորդ աշխի հեռացումը, չորսգրիս նա մեզ գտնվող մայր ուռուցի, բայց եթե կարողանա իհն հասնել ԱՄՆ և այնտեղ ես մեկ վիրահատություն անել, վստահ խոստ կվերանայ, ու Աբրահիմը հասարակական հոգսը ողջ կանոն», ասում է հիանալի մորախոսը՝ իհնի Նաոան: Նա նաև մտադրված է Աբրահիմի աջ արհեստական աշխի ոլորտը վերականգնելու միջոցով, որ տարադիր դեպք է կատարել այս գարնանը Մոսկվայում: Բայց ինչպես: «Մեզ գումարի խնդիրներ ունեն, որ միջոցավորությունների միջոցով է միայն հնարավոր լուծել», հավաստում են Աբրահիմի մայրն ու նա մորախոսը: Զ՛հոր նրանց եկամուտն ամսական չի հասնում 20-30 000 դրամի սահմանը, այն էլ գոյանում է երեսայի մանկական հաճախողական:

Չորսամյա Աբրահիմը աշխի չարոսակ ուռուցի ունի, որի բուժման համար «Ազգ»-ում ժամանակին նա մասին հայտարարություն էր տարածված:

ում, աղավաղվելով սեփական թերթի տարածվածությանը և Աբրահիմի հարազանների ընթերցասիրությանը: Աբրահիմի հարազաններն արձագանքեցին: Մուսկվայում բուժման հերթական կուրսից հետո հանդիպեցին Աբրահիմին, նա մայրիկին ու բարեկամներին՝ իհնի Նաոային:

«Աբրահիմը լույս է սիրում մուսկվայից դեպք: Ընդհանրապես ամեն բան դեպք է գտնելով ուսումնասիրի, Տեսնել՝ նոր բարեկամի լույսը այդ երեսային», ասում է մայրը՝ 27-ամյա հիանալի:

Նա դասում է, թե ինչպես մի օր մեկ տարեկան չորս ամսական Աբրահիմը ջերմություն ունեցավ, մոտ մի ժամ ֆեց, աղա արթնացավ արդեն մի աշխի ստիպակա: Բժիշկները որակեցին ակալոր այստեղում՝ ռեզիմոլիասոմիա (աշխի չարոսակ ուռուցի) և առաջարկեցին արագ հեռացնել երեսայի երկու աշխի էլ: Մայրը գերադասեց երեսային երեսային միայն մեկ աշխի, իսկ մյուսի ծակազարից դեպքից հարցախոսի թակ: Աբրահիմը երկու տարեկանում, երեք ամսականում արթնացավ ընդունելով ամեն անգամ ծանր անքնությունը: Երեսային-Մուսկվայ թոնիչի ու փոփոխական միջոցային դժվարությունները: Դրա դաստանով թիշկներին չի սիրում, չնայած մարդանոց է և լույս ունի: Նա չի դասաստանում մեր հարցերին, փոխարենը ռոտեների ընթացում յուրացնում է ձայնագրից օգտվելու ձևը և կայտառ ու հաղթական հայացում գործի գցում:

Աբրահիմի հայրը եղյակ է նա հիվանդությունից, սակայն, ինչպես մայրն է հավաստում, երեսային նա չի տեսել, ֆանի որ ամուսինները բաժանվել են մինչ երեսայի ծնունդը: Աբրահիմի կյանքի ու հիվանդության դաստանումը լույս է տեսնում հարցախոսից ունի, հարցախոսներ, որ կրավելին 80-ամյա ծերունու կենսագրության համար, սակայն այսօր դա չէ կարտոր, այլ այն ժողովը, ու սիրում է կուրսային եզրագծով ֆայլած այս փոփոխիչը:

Մի սխալվել: Ե՛հե՛հ հասկացել: Թուրիան ու նա բարեկամները լույսը երեսային իրավունքների դաստանը Հրանտ Դիմիի ստանությունը օգտագործում են ի նոյապ իրենց ասելի:

Չնչին բացառությամբ, միջազգային հանրությունն ու լուսավորական միջոցները մեղմ բարեբեցիք բուր «ազգայնականների» և «ազգայնամուլների» վրա: Ե՛հե՛հ է, վարչապետ Երոզյանը և նա կուսակցությունը ես ֆնանդատության ենթարկվեցին, բայց միայն այն բանի համար, որ այդ թվացյալ «չափավորներն» ու «ռեֆորմիստական սիրեցյալները» բավականաչափ ուժգնությամբ չեն դայաբար «ազգայնականների» դեմ: Դե Մուսկվայն է, ինչ անցյալում հայտնի «լավ ու վատ ուսիկանների» կերպարները: Մեզ հիմա հավաստում են, որ դեպք է վստահել «լավ ուսիկաններին»՝ երոզյանին և

ողջ ֆաղափականության կամ ֆաղափականության առողջացման նշաններ կամ բաղկացուցիչ մասեր են: Այս գործում Թուրիան իհարկե հոպսը դնելու է Արեանի վրա, որը բարեկամները և շարժապետ Թուրիայի բարեկամները մասին, միաժամանակ ֆաղափական, դրամական և ռազմական օժանդակություն ցուցաբերելով նրան:

Ոչ միայն 301-ը

Աբխազի կառավարություններն ու լուսավորիչները մեկ ուրիշ հնար էլ են բանեցնում. կոչ անելով Թուրիային չեղյալ հայտարարելու 301 հոդվածը, կարծես դրանով լուծվելու են բոլոր հարցերը, կարծես 2005-ից առաջ, երբ այդ հոդվածը ուժի մեջ մտավ, Թուրիան խոսի և այլ ազատությունների փայլուն օրինակ էր:

Մինչդեռ բոլոր գիտեն, որ Թուրիան միշտ ունեցել է այլախոսությունը արգելափակող բազմաթիվ

ողջագործում էր փողոցներում: Հաջորդ տարին, սակայն, 30 հարյուր հայերի կոտորածին Արեանություն: Երիտթուրքերը ներողություն խնդրեցին և մեղադրեցին «ազգայնամուլներին»: Ե՛հե՛հ այնուհետ, ինչպես Երոզյանը վարվեց 98 տարի անց Հրանտ Դիմիի ստանության առիթով:

1914-ին ձեռնարկված մի եվրոպական ծրագիր, որը նախատեսում էր վերահսկել բարեկամները հայկական նահանգներում, այդպես էլ իրականություն չդարձավ: Տեղի ունեցավ Ե՛հե՛հ հակառակը: Առաջին աբխազիաների ֆոդի ներքեցողությունը իրականացնելով՝ Թուրիան «բարեկամներ» կատարեց հայկական նահանգներում:

Պատերազմից հետո հայտնի «ռեֆորմիստ» ու արդիականության ջատագույնը՝ Զեմալ Աթաթուրքը կոտորեց հայերին և հարձակվեց նրանից Հայաստանի Հանրապետության վրա:

Հնարանիս մեկնաբանություններ ստանությունից հետո

(Հրանտ Դիմիի մահվան ֆունդամենտի առթիվ)

«Արդիականացած» Թուրիան բարեկամները և մինչև օրս բարեկամները և վատ վերաբերվել երկրում մնացած ֆրանսիացիներին (խաղաղությունների, սահմանափակումների, բռնագրավումների և այլ միջոցներով):

Եվ գտնվում են մարդիկ, այդ թվում նաև հայեր, դժբախտաբար, որոնք ունի կանգնելով ծափահարում են, ողջունում այս «բարեկամները»: Ժամանակը չէ, արդյո՞, զգաստանալու և ձեռնարկ մտալու ծափերից:

ԵՄ-ը հարազան ուղղում է Արեանի

Այդուհանդերձ, կարողանալու է Եվրոմիությունը բարեփոխել Թուրիային: Եվ արդյո՞ Թուրիան կարողանալու է փոխել իր ֆաղափականությունը Հայաստանի նկատմամբ: Ինչը՝ Եվրոմիությունը ընդունած լինելով հանդերձ Հայոց ցեղասպանությունը, վերջին քսանամյա ժամանակվա անդամակցության համար Թուրիային ներկայացված այդ դաժանից:

Ուրեմն, Եվրոմիության համար Թուրիային բարեփոխելը առաջնահերթ խնդիր չէ: Ավելի ճիշտ կլինի ասել, որ Վաշինգտոնի և Լոնդոնի ձեռնարկների թակ Եվրոմիությունը առավել հեռավրված է Թուրիային օգտագործելով հասնել Միջին Արեանի, Կաստիականի և Կենտրոնական Ասիայի նավթի և գազի հսկայական դասերին ու միաժամանակ քրեականի և Ռուսաստանին: Եվրոմիությունը դոստահաների միջոցով վերականգնեցին և Թուրիայի սենսությունը, որի շնորհիվ Թուրիայի արժեքը Արեանիսի համար, ինչպես նաև նա ռազմական հզորությունը և դասերը մեկնում են: Բայց կարող է Թուրիան, որտեղ ԵՄ անդամ, հրաժարվել իր արեանյան արկածախնդրություններից, որոնք կվստանեն նաև Հայաստանին: Հավանաբար ոչ: Զանի որ Արեանիսը մտադիր է սիրանալու Կաստիականի դասերին, Թուրիան անողայմանորեն իր գրեք է կատարելու Արեանիսը: Եվ Արեանիսը միշտ նա թիկունում է լինելու: Ընդդեմ Հայաստանի:

Վաս հետեան է ունենալու, եթե որևէ հայեր Դիմիի հողարկավորության ընթացում ցուցաբերված «համեմատության» մթնոլորտից ոգեւորված մոռանալով դասերը:

ԳՄՎՁ ԲՈՅՈՒՅՈՒՄ, Անկախ լուսավորական Մասաչուսեթսից (ԱՄՆ)

նրա կուսակցությանը, առանց հաշվի առնելու, որ վերջինս չափազանց դաժանաբանական, ազգակոծական (ուրեմն նաև ազգայնական) ֆաղափական կուսակցություն է: Նաև մոռացության մատնելով այն հանգամանքը, որ խորհրդարանում մեծամասնություն կազմող այդ կուսակցության առաջարկով էր ընդունվել չարաբասիկ 301 հոդվածը, որով մեղադրում էին Հրանտ Դիմիին, և մանավանդ այն, որ Երոզյանը ջանասիրաբար բարեկամներ է (ցեղասպանության) միջոցակցության ֆաղափականությունը Մ. Նահանգներ ուղևորելով արգործնախարար Գյուլին և այլ խորհրդարանական դասակարգություններին՝ հակազդելու Կոնգրեսում ցեղասպանության բանաձևի նախատեսվող նմանակներին:

Նաև այլ հնարներ

Թուրիայի բարեկամները ուրիշ հնար էլ են մտածել, որի երեսային հետեյակն է. «Այո, Դիմիի ստանությունը դժբախտություն էր: Բայց դա Թուրիայի ռեֆորմիստական ժամադարի «ելուսներից» մեկն էր ընդամենը: Թուրիան կառավարությունը առավել ֆան Երեմի կարի ունի այսօր ձեռ կարեկցանի և օժանդակության:

Չեմ չափազանցում: Կարողացել էՄ-ի՝ ստանությունը վերաբերող հասկանալը. «Թուրիան հաստատական բարեկամները և ընթանալ այն ժամադարով, որ սանում է դեմոկրատիկ խոսի ազատություն», գրված է այնտեղ:

Եվ ինչպես այլ լուսավորիչներ, «Ուղի սրից ջոռնըլ յուրոլը» մնաց նույն միջոցական դիրքում, գրելով. «Թուրիայի ժողովրդավարությունը երբեք այստեղ առողջ և կենսունակ չի եղել»: Լավ է ասված, չէ՞: Երեմի ստանություններն ու այլախոսների հեռախոսները և

օրենքներ: Անջատողականության դեմ օրենքներ, օրինակ, օգտագործվում են ֆրանկան ֆաղափական գործունեություն ծավալող անհասներին հեռախոսելու համար, իսկ 216 հոդվածը, որով անօրինական է ճանաչվում «բենամանը... այլ խմբավորումների դեմ», ներկայում օգտագործվում է բոլոր նրանց դեմ, ովքեր ճանաչում են ցեղասպանությունը: Նույնիսկ թուրքերն են նույն այն բոլոր մյուս օրենքները, որ կառավարությունը կարող է օգտագործել այլախոսների դեմ 301 հոդվածը չեղյալ հայտարարելուց հետո:

Մոտ 200 տարվա բարեկամ կառավարությունների «բարեկամները» միջ աղետալի են եղել հայ ժողովրդի համար:

Բարեկամների ողբերգական արդյունքներ

Թուրիայի 1839 և 1856 թվերի «Թանգիմաթի» հրամանագրերը, որոնք իր հավաստություն էին խոստանում Օսմանյան կայսրության բոլոր ֆաղափաներին, մեծ մասամբ հակառակ վաղեգությունն ունեցան հայերի վրա: Օսմանցիների ազգային սահմանորությունը, որը հաստատվեց 1863-ին, ինչ փոփոխություն մտցրեց սովորական հայերի կյանքում: Բեռլինի դաշմանագիրը (1878) խոստանում էր վերահսկել բարեկամները հայկական նահանգներում: Դա էլ ծախսով: Երեսային «բարեկամները» հետեանը եղավ 300 հազար հայերի կոտորածը 1890-ականներին: 1908-ին կայսրության հայերը, եթեկական մյուս խմբավորումները, թուրքերի հետ միասին դաստաները դարձրեցին ողջունեցին երիտթուրքերի «ռեֆորմիստական» հեղափոխությունը: Ցույցի ելած ամբոխը համարյա

7.9. «Ազգ» ես մեկ անգամ հիշեցնում է, որ Աբրահիմ Կարաթեյալի հետագա բուժման համար բարի մարդիկ կարող են գտնվել փոխանցել «Յուրաքանչյուր» 24.10.41.01.50.17 հաշվի համարին կամ միայն երկրորդ ժամերի գանգախառել 0 10 64 04 07 հեռախոսահամարով, ինչպես նաև դիմել «Ազգ»-ի խմբագրանում:

Մենք սովորաբար աշխատում ենք մեր գիտակցությունից վաճել սեփական մահվան հնարավորության մասին մտքեր, եւ դա մեր ինքնադատական հակազդեցությունն է մահվան առեղծվածի հանդեպ: Առեղծված, որ մարդու ծննդյան օրից հուզել է նրան, սկիզբ դրել աստիճանական վախի մեջ, փիլիսոփայական ուսման մեջ, որ համակարգերի, բայց ուղեղի ու գիտական նվաճումների սահմաններից միտ դուրս է մնացել բարձրագույն գաղտնիք:

Բնականի եւ անհայտի սահմանը ծածկող փակ վարագույրը բաժանում է մեզ անիմա-նալից: Այնուամենայնիվ, հարյուրամյակներ ի վեր արձանագրվել են փաստեր ու իրողություններ, որոնք մարդուն մղել են այն համոզման, որ իրականությունը չի սահմանափակվում ծննդյան ու մահվան դարձումով: Պատճառներով, որ մարդու նյութական գոյությունը, վարձարժեքով իր առաջնությունը մոլորակի վրա, գուցե եւ բարոնական է այլ չափումների մեջ:

Ամերիկացի հոգեբույժ եւ փիլիսոփա Ռայ-նոնդ Մոուդին իր «Կյանք մահից հետո» աշխատության մեջ վերլուծել ու հավաքել է կլի-նիկական մահվան փուլում հայտնված եւ վերականգնված 150 մարդկանց դասնոր-թյուններն ու տղամարդկանց, որ նրանք արթնել են կյանքի ու մահվան սահմանագծում: Խորհրդային դաստիարակություն ստացած հայ հասարակության մեջ նման փաստերը մեծաթիվ անուշադրության են մասնվել, իսկ թե մի մարդ դասնոր է դրանց մասին, նրան նայել են իբրեւ խելագարի: Բայց երեւի չկա մեկը, որ զոնե մի անգամ բախված չլինի ընդունված դասկարգումներից միանգամայն հակառակ իրողությունների ու փաստերի, սարսիմակ զուգահեռությունների, որոնք վկայում են սիբեռնոս գործող մեզ անհասանելի օրենքների ու կարգի մասին, որ նվազագույնը սարսիմակ են հարուցել մեր մեջ:

Մեր այս հրաշարակման մեջ ուզում ենք ներկայացնել մի ֆանի այդդիսի դեպքեր, որոնք դասնոր են մեր իրականության մեջ նույնիսկ բավական հայտնի անձինք, որոնք չենք կարող մեղադրել դարձումով ընկալումների կամ սնահավաստության մեջ: Ուշագրավ մի մանրամասն. Մոուդին իր արձանագրած դասնորություններում առանձնացրել է 15-ից ավելի նույնանման դասկարգումներ ու նկարագրություններ, չնայած դրանց մասին դասնոր մարդկանց մահվան հանգամանքների տարբերություններին: Նույնիսկ դասահավաստության բերումով գրանցած այս մի ֆանի դասնորություններում եւ կրկնվում են նույնօրինակ խորհրդանիշներ ու աղբյուրներ, ինչ արդեն նկարագրել է Մոուդին:

«Չանուն մարդկային կայուն զարգացման» ասոցիացիայի նախագահ Կարինե Դանիելյանը դասերը՝ Լիլիթին, ունեցել է ծանր ծննդաբերությունից հետո: Անզգայացման լրացուցիչ դոզայից հետո բժիշկները նրան մահացած են համարել, սակայն հրաբույժ վերականգնանալուց հետո նա դասնոր է այն ամենը, ինչ տեսել է արդեն է կարծես մահվան ընթացքում: Նա տեսել է, ինչպես է անտես-թեզուրը ստուգում այլի ստանդ բիթը, ինչպես է նա հեռացնում աշխատանքի խանգարող վիրակաղը, ինչպես արդեն խոսում են, որ ինքը մահացել է: Եվ այդ ընթացքում հանկարծ հասկալ լսել է մի ձայն՝ «Ցավը նրա համար է, որդիսդի դու հասկանալու, թե ինչքան ուժեղ են եւ քիչ ստեղծել: Բայց կանես այն եւ կադրես»:

Չեսո հեռացումի, խոր ու մութ փոսի մեջ հայտնվելու զգացողություն: Բառացի ներկայացնում ենք նրա դասնորը. «Պայծառ, բայց ոչ կուրացնող լույս, որ երկրային ոչնչի հետ համեմատելի չի լինի, սիր, բարության ճանաչողությունը. լողում ենք դրանց մեջ: Միտքս հանկարծ ընկալում է «ասված հոգի լուսավորի» արտահայտության իսկական իմաստը: Բացառիկ աղբյուր՝ կարծես ինչ որ հեռավոր ժամանակ անցա՛վել են երկրի վրա գոյություն ունեցող հզոր հոգեբու սուրբանցից (հոգեբու էներգիայի օվկիանոսի ասոցիացիա զգացողություն) եւ հիմա վերջապես վերադարձել ու լողում են նրա մեջ: Չոգիս ստանդ բիթը, երգում երգակցությունից: Տանջում է միայն մի բան, հարազատներ երբեք չեն իմանա, ինչպես լավ են զգում այստեղ, կատարել: Մայրս կրկնի ճանաչողությունը՝ կյանքի մնացողը գերբազանց այցելելով կանգնեցի: Բայց վերադարձնա՛ր վեր է իմ ուժերից, ուզում են մնալ: Չայնը կրկին դիմում է ինձ, ձայնը, որ անտար-վոր ուժ, բարություն ու գեղեցկություն է ծառայում. «Դեռ եւ ժամանակը չէ, դու միտքի վե-

րադառնա»: Ամբողջ հոգով ուզում են նրան համարժեք սիրով ու բարությամբ դասաստանել: Իզուր, գիտակցում են իմ ոչնչությունը նրա կողմից, ինչպես ավազահատիկը անդադարի անսահմանության մեջ: Նա բարոնական է. «Մի հուզվիր, զգում են քո աղբյուրները: Իմացիր, որ ես կամ մարդկանց մեջ, ձեր խղճի ձայնը ասած մի մասնիկն է: Եթե կարողանում ես աղբյուր խղճիդ հետ ներդաճակ, ուրեմն, սիրում ես ինձ: Ուրիշ ոչինչ դեռ չէ քեզնից»: Վերադարձում են վերահասարակ են անմիջապես լսում բուժքոչ ճիշդ՝ «Նա կենդանի է, որո՞քե՞ս»: Երեխան ծնվում է, ինձ ընդհանրում են եւ դասնոր են ինչ ունեցա-

ԿԱՐԻՆԵ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

Մահվան ու կյանքի առեղծված. կա՞ն արդյոք գոյություն այլ ձևեր

Բնականի սահմանագծից անդին

ծը: Ես կստանամ, որ գիտեմ ամեն ինչ, լսել եմ, ինչ էր կատարվում իմ զխալներում: Ինձ դասաստանում են՝ «հնարավոր չէ, որ այդդիսի բան լինի»:

Անահիտ Գրիգորյան, *սնեսազե*- 1987 թվականին ինձ վիրահատեցին: Թեթեւ, 20-25 րոպեի տևողությամբ վիրահատություն միտքի լինել, եւ ես ուրախ, հանգիստ մտքով վիրահատարան: Վիրահատության ժամանակ հանկարծ դարձվել է, որ հեռացվող գեղձի բարոնական վրա ուռուցի կա, եւ վիրահատող բժիշկը որոշել է այն էլ հեռացնել: Անզգայացման նոր դոզա են արել, որ երեւի չափից ցած է եղել, եւ ես այն զգացի, որ մեծ արագությամբ հայտնվում են մի մեծ ու նեղ թունելի մեջ, որի վերջում լույս հայտնվեց: Թե ինչ էր այդ լույսից այն կողմ, չստես, որովհետեւ նույն արագությամբ նորից ես եկա եւ հարսի ճերմակ շերտով, առաստաղից մի փչ ճերմակ սկսեցի հետեւել սեփական վիրահատությանը: Տեսա, թե բժիշկներն ու բուժուհիներն ինչպես խառնվեցին իրար, գոռալով ու փորձելով կենդանացնել ինձ: Բայց խեղդվելու զգացողություն ունեի, հասկանում էի, որ մեռել եմ: Ես սկսեցի արագել բժիշկներին, որ փրկեն ինձ, ֆանի որ փոր երեխաներ ունեն, բայց իմ ձայնը չէին լսում: Նրանց, այնուամենայնիվ, հաջողվեց ես բերել ինձ: Չեսո դասնոր այն ամենը, ինչ ես արդեն տեսել էի վերեւից՝ նրանց գոռոցները, ինձ փափելը: Երբ ես նրանց ասացի, որ արդեն տեսել եմ այդ բոլորը, ինձ ոչ ոք չհավաստեց:

Իր սարիներ առաջ մահացած մորախոջ մասին դասնոր է Ամայա Սարգսյանը: «Մորախոջս մահվան մահում էր, մի քանի քանակությամբ հետո մի գիշեր նա փակեց աչքերը: Մեծ բոլորս նրա կողմից էինք, նրա արդիվ վեճից ողջ ուժով սկսեց գոռալ: Չսեր ճիշդ են բերեց մորախոջ, հոգեդարձ արեց, ինչպես ասում են: Չեսո նրա դասնոր չափազանց սարսիմակ էր: Պատճառ, որ այդ կարճ ընթացքում զնայել է մութ ու նեղ մի ճանապարհով: Չանդիդի է մահացած հարազատ-

ներին, գուցե նրանց հետ: Նրանց մեջ է եղել նաեւ իր փոքր: Բանն այն է, որ նրա փոքր, իմ մյուս մորախոջս աղբյուր էր ԱՄՆ-ում եւ մահացել էր մի տարի առաջ, բայց այդ մասին նրան չէին ասել: Եվ մորախոջս սարսիմակ էր թվում, որ մահացած ծնողների հետ նրան էլ է հանդիպել: Մորախոջս 24 ժամ աղբյուր, եւ մահացավ նույն դրանից, երբ նրան աղբյուր ճիշդ հոգեդարձ էր արել:

Որե՞ն էր աղբյուր հոգիները, ինչն էր ինչպե՞ս են երազներում այցելում մեզ մեր մեռած հարազատները, մասնակից են մեր առօրյային, ուղղորդում, օգնում են մեզ, թե լուս հանդիսատեսի դեպքում են, աղբյուր մե՞նք էլ միանալու ենք գոյության նրանց ձեռքին: Եվ վերջապես, երբ մարդը դեռ չի լին այս աշխարհը, նրան այցելող տեսիլներն իրական են, թե հիվանդ ուղեղի գործողության արդյունք:

վարձեցին: Դա մորս դուր չէկալ, եւ նա մինչ իր մահը մեղադրում էր մեզ դրա համար: Մորս մահից հետո սարսիմակ զգացումներ էի աղբյուր ժամանակ առ ժամանակ: Ինձ թվում էր նա մեր քանն է եւ դժգոհ մեզնից: Մի անգամ աթոռի վրա բարձրանալով, դասահարսի վերին անկյունից հագուստ էի փորձում հանել, եւ անստատեսի, մեկը կարծես ինձ ուժեղ հրեց: Դա եւ ֆիզիկապես զգացի, ընկա, եւ թեւ կոտրեցի: Մինչ օրս այն չափազանց են, որ հրողն ինձնից անբավական մայրս էր:

Մեր քրոջ դասնոր մե՞նք հաճախ ենք հանդիպում մարդկանց, ովքեր դասնոր են նաեւ սարսիմակի ներկայացուցիչների հետ իրենց վերեւաշխարհային բնույթների մասին, բայց սովորաբար քրոջն ենք դրանք, իրականությունն ընկալում այն չափազանց են, որ հրողն ընկալում են ընկալել: Որդեպից հետո, երբ

ինձնես էլ բախվեմք նման իրողությունների, հանկարծ հիշեմք դրանց մասին: Չայնի գրեթե բոլոր դեպքերում, հաղորդակցվելու ընդհանր առաջանում է այն մարդկանց մոտ, ովքեր մոտ մարդ են կորցրել: Եվ հետաքրքիր այլ զուգորդություններ եւս. բոլորը դեռում են, որ հոգիների հետ հաղորդակցվելու զգացողություններ աղբյուր են ֆիզիոլոգիական այնպիսի վիճակում, երբ թվում է, ոչ արթուն ես, ոչ ֆեռն՝ գիտակցության ու հարմարի վիճակի միջին սահմանում, երբ ֆեռն չես, բայց չես էլ կարողանում կառավարել քեզ: Բնադաստիարակության նախաբանական հասարակայնության հետ կապերի վաչուրային դեպք, մի ֆանի գրեթե հեղինակ Արծուն Դեղա-ճյանի ներկայացրած քառ ավելի վեր է այն ամենից, ինչ հասցրել են կարգալ կամ տեղեկանալ այս արտառոց երեւոյթների մասին:

Արծուն Դեղաճյան- Իմ Ձորանոց Բուռն գիրք ես չեմ գրել: Նախկին գրեթե գրելուս անընդհատ աշխատում էի, մեկուսում գրած: Մտադիր չէի ինկվիզիցիայի դարաբանների մասին գրել, բայց հանկարծ սկսեցին անկաթ տեսիլներ, դասկարծներ հայտնվել ինձ, սկսեցին հաճախանալ գիտակցության ու ֆնի մեջտեղը լինելու վիճակներ: Սկսեցի գրառել դրանք, եւ կարծես նեւանում էլ հուշում էին ինձ, թե ինչ միտքի գրեթե:

Երբ ես գիրք էի գրում Չիլեի, Կալիֆոռնիայի, Ալեքսանդրի մասին, խնդրել եմ ինձ ցույց տալ, թե նրան ինչ էներգիական ունեին, ով ով էր: Մի գիշեր խնդրեցի ցույց տալ, թե ով է եղել Չիլեյը: Գիտակցության ու ֆնի միջին սահմանում էի: Ինձ ձեռները դարձվելու նեւան արվեց, ես ձայն չեմ լսել, դա ինքը ես զգում ֆո մեջ: Չեսո ինձ ցուցում սկի՞ն՝ «ձայն եւ աչք ձեռներդ վրա բացված արա», արեցի մտքով: Կարծիր դրան թափվեց ձայն ձեռներից, իսկ աչքի բացվածի մեջ սկսեց սեւ շերտ հոսել: Ինձ հուշեցին, որ այդ սեւ էներգիան Չիլեից եմ ֆեռում: Չեսո մտքով սիրս փոխելու ցուցում արվեց, եւ վերեւից մի սեւ սիրս իջավ: Չեսո մի կեղծապա՛ն անիվ դրեցին սրսիս մեջ: Չեսո ես ֆեռել, իսկ երբ արթնացա, ուրիշ մարդ էի: Մի քանի ֆեռել Չիլեի հոգեվիճակում: Ես կանչել եմ նաեւ Կալիֆոռնիայի հոգում, ու նա եկել է եւ ամբողջ սարսիմակ ստատեսի եմ Կալիֆոռնիայի հոգեվիճակում մեջ: «Ալեքսանդր» ու «Կալիֆոռնի» գրելուս, ես ինքս միայն 30 տկոտով էի ինքս մնում: Մնացած 70 տկոտս այն հոգեվիճակներն էին, որոնց մեջ ինձ զգում էին կամ տեսիլներ ցույց տալու:

Վերջին գիրքը, որ գրում եմ, արդեն երազ է, որ տեսել եմ դասնոր ֆիզիկ տեսով, եւ հիմա գրավոր վերաբանում եմ: Մե՞նք օգտագործում ենք մեր ուղեղի ողջ զանգվածի չնչին մասը միայն: Ես կարծում եմ, որ ուղեղի չօգտագործվող մեծ հասվածը հզոր հնարավորություններ ունի, որ մարդկությունը հազարավոր սարիներ չի օգտագործում: Երբ մե՞նք ֆեռն ենք, այն կարողանում է կարգալ կամ սարսիմակից ցանցի հետ ինքնուրույն:

ԱՄՈՒԻՆ...

Ա ԷՅԻՆ

դու մի բան), եւ այնտեղից ինձորնացիա է բերում ինչ: Դու կարող ես ակփակցանել այն մեղիսացիայի միջոցով:

Ես այնտեղից զգացողություն ունեմ, թե արդեւ եմ անցյալում, հիշում եմ ինչ որ բաներ: Ինձ թվում է, թե համադասարանական հոգեվիճակ ստեղծելով, նույնիսկ կարողանում եմ իմանալ անցյալի ինչ որ դրվագներ, տեղեկանալ ոչ մի տեղ չգրաված փաստերի: Ես դա նկարագրել եմ իմ գրեւում: Ես խնդրել եմ, որ ինձ օգնեն հեռու սանել մոտ մահը, եւ մարդիկ չսեսնեն իմ արցունքներն ու թուլությունը: Եվ գերբնական հանգիստ եկավ վրա մոտ թաղաման դահլիճ:

Մի անգամ ուզեցել եմ տեսնել մոտ, երբ նա մոտ էր մահացել: Խնդրեցի, որ սանեն ինձ: Տարան եւ գնացի, գնացի այնտեղ, որ վախեցա, այնտեղ երկար էր ծամված: Ես հասկացա, որ մահացած հոգիները շատ-շատ հեռու են գնում, եւ նրանց չես կարող կանչել:

Մեզ անընդհատ նստում են ցույց տալիս, հուշում, բայց մարդկությունը դաստիարակ է հասկանալի դրամ: Ինչպես ոչ մի համակարգիչ չի կարող մարդ սովորել վերջնական բնութագրերը ստեղծել, նույնպես մարդ, որ ինչ որ մեկի համակարգիչն է, չի կարող ծանայել իրենից վեր բաները: Իմ գրեւում «Կալիգուլան», «Մեգիստ», «Գուլիոս կեսարը», «Ալլիվելու գնացողը», հենց այնտեղ չեն ստեղծվել, դրանք սիեզերից իմ առաջ դրված խնդիրներն էին, որ միտքի իրականացվեին:

Բայց ես գիտեմ, որ դրանք հենց այնտեղ չեն սրվում, որ ես ինչ որ բան միտքի անեմ դրանք դիմաց: Ու դրանց դիմաց ես որոշ տեղեկություններ եմ բերում հայ հասարակությանը:

Չեարժարական է, որ աշխարհագրական գիտությունների դոկտոր Կարինե Դանիելյանը ես խոսում է արժան անտուրի իրողությունները հասարակությանը հասցնելու դասարանների մասին:

Կարինե Դանիելյան- «Երբ այդ դեպքը եղավ, ես հանդիպեցի էի, որ ինձ սրված այդ ինձորնացիան դասարան եմ մարդկանց հետ կիսել: Սակայն խորհրդային տարիներին հնարավոր չէր, «Լիսագրասան» հենց այդ ժամանակ ջախջախիչ հողավածներ էր տղազում Մոսկովի նոր հրադարձված «Կյանքի մահից հետո» գրքի դեմ: Հոգեբաններից մեկը նույնիսկ նման փաստերի առկայությունը բացատրել էր այսպես: «Այն մարդիկ, ովքեր քաղաքի համար հեռավորի չեն, ինչ որ բաներ են հնարում ուսուցողություն գրավելու համար»: Սա վերջնականապես ես դառնեց զգացածս ու արդեն հրադարձվելու մտադրությունից: Մինչեւ այն ժամանակը, երբ 20 տարեկան դարձան աղջիկս անտառային հիվանդանոցով անհասկանալի հիվանդությամբ ու էֆս-րասենսի խորհրդով գնացիմ Սուրբ Սարգիս եկեղեցի: Ինձ անձայն ներսնայնի եկավ, թե դասարան եմ տարածել այն մեծ գիտելիք, ինչի մասին տեղեկացրել եմ ինձ: Այդպես էլ արեցի, եւ դուրսն ուղարկեցի անտառային արագ աղափնվեց:

Հիմա էլ, առաջ էլ, իմ ընկերներից շատերն ասում են՝ դու գիտությունների դոկտոր ես եւ այդպիսի բաներ ես խոսում: Բայց իմ խորին համոզմամբ, ի վերջո, նրանք միանալու են ինձ:

Արծրուն Պետրոսյան- Ես ընդամենը գիտեմ, որ կա սիեզերական բանականության մի դաս, որ անեն ինչ անպակ է՝ գիտելիքներ, մտք, երաժշտություն, ինչպես ասեմ, մեր ազ-

գային գրադարանում: Որտեղից այնտեղ մտնես ու ինչ որ բան վերցնես, դու միտք դաստիարակ լինես, գոնե մի անգամ այդպես անես կամ այդպիսի ցանկություն ունենաս: Եթե դու հասնես այդ դեմքին, ու առաջ ամեն հրաժարվում է: Դու գիտակցաբար ես բարձրանում նաեւ, հասկանում, որ այս կյանքը, որից կառչած եմ, ոչինչ է, որ այլ չափումներ կան:

Նման իրադարձությունները, որոնք կանոն հիմնվելը փոխում են մարդկանց աշխարհայացքն ու կենսաձեռնարկները, փոխադարձությունները քաղաքացի հետ:

Կարինե Դանիելյան - Իմ մեջ նախ վերացավ մահվան հանդեպ վախը: Հակառակը, այդ դեպքից հետո միառժամանակ ես գնալու անզուտ ցանկություն կար: Այդ մեծ հոգուն միանալու երջանկությունը ոչ մի բանի հետ համեմատել չէի կարող, մնացածը սին էր թվում: Հիմա վախը միայն այն է, թե որտեղ կկարողանամ մնալ կյանքս արդեւ խղճիս ձայնի հետ համեմատել, որտեղ կկարողանամ ինձ ուղղված դաստիարակությունները կրել: Այս դեպքում ինձ շատ է օգնել բոլոր գաղափարությունների միջոցով մաքուր անցնելու համար, անկախ նրանից դաստիարակությունները, թե ոչ: Միտք կա այն գիտակցությունը, որ ուրիշ չափանիշներ են գործում, որ միտք մի աչք կա ինձ վրա: Ես սովորաբար ամեն զիեքտ արդարեւ եմ, եւ հիմնական միտքն ինձ ճիշտ տրեւում համար ուժ տալու խնդրանքն է: Եվ հենց այդ դեպքից հետո ես սկսեցի զբաղվել ակփակելու գիտությամբ:

Կարծում եմ, որ այս դարը գնալով կմոտեցնի գիտությունն ու հավատքը, եւ շատ բաներ մեզ արդեն հասկանալի կլինեն: Այսօր ես շատ հարցերի դաստիարակ չունեմ, բայց համոզված եմ, որ կան սիեզերական օրենքներ, եւ եթե դու խախտում ես դրանք ու գնում դրանց դեմ, կորուսես ես ունենում: Տիեզերական օրենքներից կարեւորն է մեր վերաբերմունքն է մեր տարածելի նկատմամբ: Օրինակ հիմա մենք ակնհայտորեն խախտում ենք այդ օրենքները կազմակերպի հարցերով սկսում ես աղափարելով ինչ սրված տարածք, ու սուր, եւ այն ու ձեռնից վերցնում են: Եթե մենք ոգու մարդկություն ու միասնություն ենք ցուցաբերում, ինչպես եղավ 1988-ին, ըստ տիեզերական օրենքների, առաջ եմ գնում: Եթե մասնատված եմ, իրար բերանից հաց եմ խլում, բեռնացել եմ, ինչպես հիմա, դարձյալ տիեզերական օրենքներ են խախտում, եւ սա արդյունքը դրական լինել չի կարող: Չնայած իմ մեջ արդեւ է մի մեծ հավատ մեր ազգի մեծ աղափարի հանդեպ: Ինձ թվում է, որ այդ համոզմունքն էլ ինձ սրվել է:

Արծրուն Պետրոսյան- Մի անգամ եղել է այնպես, երբ թվում է, թե մահացել եմ, հետո ես եկել, ու այն ժամանակ ես առաջին անգամ մտածեցի, կարծես ինձ ասացին, որ ամեն ինչ այնտեղ դաստիարակ չէ, ինչպես թվում է, որ մահից հետո ինչ որ բան կա: Ես արդեն սկսում եմ հասկանալ այն մարդկանց, ովքեր ձգնվում են դաստիարակ, այն մարդկանց, որոնց համար կենսաբանական ամեն ինչ գործ է դաստիարակ, նույնիսկ իրենց զավակները: Ուրիշների համար նրանք շատ քիչ են, բայց դա վերջնականապես սահմանի հասած մարդիկ են, որոնց համար մահ չկա: Եվ արդեն սկսում ես մահից էլ չվախեցալ:

Կա՞ արդյո՞ք հասարակությունը վերափոխելու ձեւ. այդ հարցը հաճախ եմ տալիս ինչ ինձ, եւ ողջ զիեքտ լինում գիտակցության ու ինչ միջին սահմանում: Ինձ ասում

էին, ցույց տալիս, թե ինչքան են հնարավոր դա համար: Ցույց են սվել գիրք, որ միտք գրվի, երաժշտություն, որ միտք հորինվի, բայց այդ լուծումներն այսօր չկան: Որովհետեւ մարդիկ են մեք, որոնք կարողանան դրանք փառել սիեզերից: Նույն «Մարտիկոզը» գրել է մի մարդ, որ շատ հեռու է եղել երաժշտությունից, բայց ինձ էլ չի իմացել, ինչպես է գրել այդ մեղեդին:

Հիմա Հայաստանի համար հիմն են ուզում գրել, բայց դա ժողովով ու մրցույթով չի լինի: Եթե ինչ որ մեկին սրվի այն, կլինի, եւ գուցե ժողովրդին վերափոխելու միջոց կդառնա: Այս կարգի խնդիրներն այլ առնչություններից միտք լուծվեն:

Մարդկանց մեծ մասը մնում է կենցաղային հարթության վրա, նրանց խնդիրն ունել-խմելն է, հազմվելը, սերունդ թողնելը, որ հասնել է եւ կենդանիներից: Եթե մարդը դուրս գա այդ մակարդակից, վերափոխվի, եւ հասկանա, որ աշխարհն այլ իրողություններ էլ ունի, նա մտածողությունն ու կյանքի իմաստն էլ կվերափոխվեն: Եւ հնարավոր կլինի հասարակությունն էլ վերափոխել...

***

Տիեզերում ոչինչ անհետ չի կորչում, մեր նյութական մարմինն ու աննյութ հոգին ես այդպիսին միտք լինեն, գոնե ըստ ֆիզիկայի օրենքների: Մարմինը հող է դառնում, իսկ հոգին միտք մնա անձեռնմխելի, ֆանի որ է-ներգիա է, իսկ էներգիան չի կորչում, այլ երեւի միանում է տիեզերական անսահման գիտակցությանը: Հիմա արդեն նույն դասերի ֆիզիկական ֆիզիկան է իրողություններ, որոնք անհասանելի էին մարդկային գիտակցությանը:

Մեր նյութական զգայարանները չափազանց անկատար են, տեսնելի ճանապարհների գույներից բացի մեք չենք տեսնում դրանց այլ արտահայտությունները, մեր ակնքներն ընկալում են միայն որոշակի համախառնության ձայներ: Անզուխի ֆիզիկոս Ջոնսոնը անօդ տարածության մեջ հայտնաբերեց նյութի չորրորդ ձեւը, որ նա անվանեց ճանապարհային վիճակ: Արդյո՞ք այդ վիճակը վերջինն է, թե մարդկությանը նոր հայտնաբերություն է ստանալով:

Հիեւն մեր երազների մասին, որոնք հաճախ մեզ ստիպում են արթնանալ այն զգացողությամբ, ասես հարողակցվել ենք գոյության մեզ անձանոթ բերելի:

Հիեւն այն տարածական դեպքերը, որ արձանագրվեցին Հայաստանում՝ երկրաբանական հետ: Այն իրարանցումը, երբ Արմավան ֆաղափում եւ Երեւանի Ազափնյակ թաղամասի սենթից մեկում հայտնվեցին Ջիոսոսի, Մարիամ Ասվածածնի լուսարձակող ցայտուն լույսեր-ուրվագները: Դրանց իրական եւ ոչ զգայարանային լինելու մասին մասին վկայեցին նաեւ այն ժամանակ երեւանյան համերգների եկած եւ այդ տունն այցելած Ռասոբոկովիչն ու Գալիսեա Վիեննայի: Եվ վերջապես անհավանալի, բացարձակ զգայարանային թաղամասի վերափոխումը: Եվ այն ժամանակ այնտեղ էլ վիճակները չի լինի ամենիս ժամանակ առ ժամանակ այցելող միտք, որ ճակատագիրը դաժան ճգնաժամային մեզ ամեն օր մոտեցնում է մեր երկրային կյանքի եզրին: Մահն այլեւս սարսափելի չի լինի: ■

Սարգսյանը Երևանի դաշնային համալսարանի Կենտրոնի ղեկավարն է: Նրա կենսագրության մասին տեղեկությունները կարող է խախտել բացասական հոլոգրաֆի ազդեցության հետևանքով: Գիտնականներն սկսել են մարդուն դիտարկել որոշել տնտեսական համակարգը: Կենդանի օրգանիզմի յուրահանգույր օրգան, յուրահանգույր բջիջ էլեկտրամագնիսական ճառագայթներ է արձակում:

Եթե մարդուն դնենք բարձր լարվածության էլեկտրամագնիսական դաշտում, նա եւս կսկսի լուսարձակել, թեեւ այդ փաստը գիտական միջավայրում համախառնաբար ընդունված է: Տարակուսանք, վրդովմունք է նույնիսկ կեղծ գիտականության մեղադրանքներ: Բայց մարդն այնուամենայնիվ լուսարձակում է: Եվ դա ունի գիտական արդյունքներ: Հանձարեղ սերը գիտնական Նիկոլայ Տեյլան «Էլեկտրականության ու գեոմետրիայի մաթեմատիկական հիմունքները», որի աշխատությունները վերջերս կրկին ուսումնասիրվում են, ժամանակին կատարել է մի զարմանալի գիտափորձ: Դա հիմնում հանգցնում էին լույսը, Տեյլան կանգնում էր իր սարձան փոփոխական հոսանքի գեներատորի վրա, միացնում բարձր համախառնության իմոլույզը եւ ամբողջովին ծածկվում շողարձակմամբ եւ լուսակայծերով:

Բելառուս հետազոտող Յակոբ Նարկեվիչ-Յոլկոնը, էլեկտրագրության մեթոդով ֆոտոստատոգրաֆի վրա արձանագրելով մարդու մասնիկ լուսարձակումը, այդ մեթոդը զարգացրեց մարդու հոգեբանական վիճակի հետազոտման համար: Նրանից հետո մեթոդը գրեթե կես դար մոտացության մասնակցեց: Եվ միայն 1939 թ. ռուսաստանցի գիտնականներ Կիոլիան ամուսինները վերստին բացահայտեցին էլեկտրագրության մեթոդը, այն անվանելով բարձր համախառնության լուսանկարչություն: Սենյոն Կիոլիանի սեղծած սարքը թույլ էր տալիս սարքեր օբյեկտներ լուսանկարել բարձր լարվածության դաշտում: Կոնցեպտի միասին էլեկտրամագնիսական դաշտում մասնիկ շողարձակումը լուսանկարելու բազմաթիվ գիտափորձերից հետո նա եզրակացրեց, որ այդ լուսանկարները տեղեկություն են դառնում մարդու մեջ ֆիզիկական առողջության, այլեւ հոգեվիճակի վերաբերյալ:

Ներկայումս ամբողջ աշխարհում այդ մեթոդը կոչվում է Կիոլիանի է-էլեկտրոգրաֆիա: Եվ այն արձանագրել մարդու լուսարձակումը: Կիոլիանի մեթոդով լուսանկարները գոյանում է բարձր լարվածության էլեկտրամագնիսական դաշտում դրանք օբյեկտի մակերեսային մոտակայքում ծագող զազային լիցքաթափման շողարձակման շնորհիվ:

Արդեն 20-րդ դարի սկզբին Ռուսաստանում եւ Արեւմտեւում կենդանի օրգանիզմների, այդ թվում մարդու նկատմամբ մոտեցումը որակապես փոխվեց: Դա տեղի ունեցավ գլխավորապես Կ. Ի. Վերնակովսկու, Կ. Է. Տիոլկովսկու, Ա. Լ. Չիժովսկու, Կ. Մ. Բելյախովի աշխատությունների շնորհիվ: Ակադեմիկոս Վերնակովսկին գրում էր. «Մեր շուրջը եւ մեր մեջ ամենուրեք, անդրադարձ, իրար մեծապես փոխադրված, համընկնելով եւ բախվելով, տեղի են ունենում սարքեր երկարության այլիմերի ճառագայթումներ... Ամբողջ աշխարհում լցված է դրանով...»: Իր մեծագրություններից մեկում Վերնակովսկին սահմանել է կենդանի համակարգը. «Կենդանի

մի սյուրթը սիգնալական գործընթացի բաց մոլորակային համակարգ է: Այն իրենից ներկայացնում է սիգնալական (առաջին հերթին արեգակնային) էներգիայի փոխարկիչ եւ կուսակիչ»:

Հոգեբույժ ակադեմիկոս Կ. Մ. Բելյախովը առաջարկեց «էներգետիկ հայեցակարգ», ըստ որի մարդու եւ օրգանական աշխարհի միջեւ տեղի է ունենում մեծական էներգափոխանակություն: «Ամիսն արտաքին էներգիաների ներգործության արդյունք է, նրա օրգանիզմում էներգիայի գլխավոր կուսակիչը բջջային սարքեր են եւ մասնավորապես նյարդային համակարգը եւ դրա գլխավոր օրգանները», գրում էր նա:

1972 թ. ՌԴ քննական գիտությունների ակադեմիայի ակադեմիկոս Կ. Պ. Կազնաչեյը իր գործընկերների հետ հայտնաբերեց, որ կենդանի բջիջներն իրար կապված են էլեկտրամագնիսական կապով: «Կենդանի բջիջներն արձակում են էլեկտրամագնիսական դաշտի փայլեր: Կարելի է ենթադրել, որ բջիջ

միմեոսն մարդու ճառագայթումը հուզական եւ ֆիզիկական սարքեր վիճակներում: Մեր վրա ազդում են թե օրգանական միջավայրը (բնական եւ հասարակական), թե Արեգակի ակտիվությունը, թե Երկրի մագնիսական դաշտի վիճակը եւ թե մեր մեջ:

Կարելի է ասել, որ մեզանից յուրահանգույր շուրջը գոյություն ունեցող էլեկտրամագնիսական դաշտը մեր դաշտադաշտությունն է: Վաստակաբարությունը, զայրույթը, վիստրությունը թուլացնում են մեր ճառագայթումը, «անդաշտան» եւ անճառագայթ թողնելով մեր աուրայի շառ հասվածներ: Նման վիճակում մենք, ըստ երեւոյթին, ավելի շատ ենք ենթակա զանազան հիվանդությունների, վիրուսների եւ վարակների: Էներգետիկան հզորում է, երբ մարդու մեջ գերիշխում են դրական հոլոգրաֆ, բարոյական սկզբունքները եւ ակտիվ կենսադիֆուզիան:

Մարդն իմնավերականգնվող համակարգ է, բայց շատ քան (եթե ոչ ան

Թերսնումից մահացել է 18-ամյա մանեֆենուիի Էլիանա Ռամոսը

Կես սարի առաջ մահացել էր նրա հայրը

Անա Կարոլինա Ռեեսոնը: Բժիշկները միաձայն հայտարարեցին, որ աղջիկը մահացել է խիստ սննդակարգի հետեւանով: Նա լիկիկից բացի գրեթե ոչինչ չէր ուտում:

Այդ դեպքից հետո ամբողջ աշխարհի առողջապահական կազմակերպությունները մանեֆենուիներին հորդորեցին հրաժարվել ծոծաղապահությունից, իսկ մոդելային գործակալություններին առաջարկեցին փոխել «գեղեցկության» չափանիշները: Միլանի եւ Մադրիդի նորաձեւության օրենսդիրները որոշեցին ժամանակակից արեւելյան շոքերը կոչված «գոյական չափերը», իսկ փետրվարի 11-ին Մադրիդում 5 մանեֆենուիների նույնիսկ արգելել են մասնակցել նորաձեւության ամենամյա ցուցահանդեսին, քանի որ չափից ավելի նիհար էին:

Ինչ վերաբերում է Էլիանա Ռամոսին, նրա առեղծվածային մահը նոր հարցեր է ծնում: Հիմա ծնողները հավաստեցին, որ իրենց երկու դուստրերը սրի բնածին արտաքին էին: Ու թեեւ Էլիանայի մահից հետո բժիշկները խոսել էին թերսնուման մասին, հերձում կատարած բժշկական հայտարարեցին, թե իրենք որեւէ արատներ չեն հայտնաբերել, ուստի չեն կարող հաստատել թերսնուման վարկածը:

Էլիանան աշխատում էր Արգենտինայի «Պանչո Դոսոն» մոդելային գործակալությունում: Դրա սնունդը Դոսոնը իսպանական «Լա Ռեպուբլիկա» թերթի թղթակցի հետ գրուցելու հերթ էր թերսնուման վարկածը, ենթադրություն անելով, թե Էլիանան եւ Լուիսը ծագումնաբանորեն սրի հետ կապված խնդիրներ են ունեցել:

Ուրուգվայի 18-ամյա մանեֆենուիի Էլիանա Ռամոսը մահացել է սրի կանգից: Նրա 22-ամյա հայրը՝ Լուիսը, կես սարի առաջ նույն դաշտանով մահացել էր Մոնեվիդեոյում, նորաձեւության ցուցաբերման ցերեպի ժամանակ: Այն ժամանակ լրատվամիջոցները հաղորդել էին, որ Լուիսը սրից չի դիմացել մանեֆենուիներին դաշտադրվող ծոծաղապահությանը:

Էլիանա Ռամոսին Մոնեվիդեոյում վերջերս մեռած են գտել իր սենյակում: Նա բնակվում էր իր ծառայողների հետ: Զննչի Ռոբերտո Տիմբալը հերձումից հետո լրագրողներին հայտնել է, որ Էլիանան մահացել է սրային սուր անբավարարությունից: Նրա հայր Լուիսը համանման ախտաբանական հիվանդությունը կորցնելով բեմից կոլիստերոզոսի տախիկարդիայից մահացել էր, որ վերջին օրերին դուստրը շատ էր խնամ, բայց գրեթե չէր ուտում:

Լուիսի մահից մի քանի ամիս անց հանկարծամահ եղավ լատինամերիկացի մեկ ուրիշ մանեֆենուի՝ քաղցրահամի

Դրական մտքերն ուժեղացնում են մարդու կենսաադաշտը

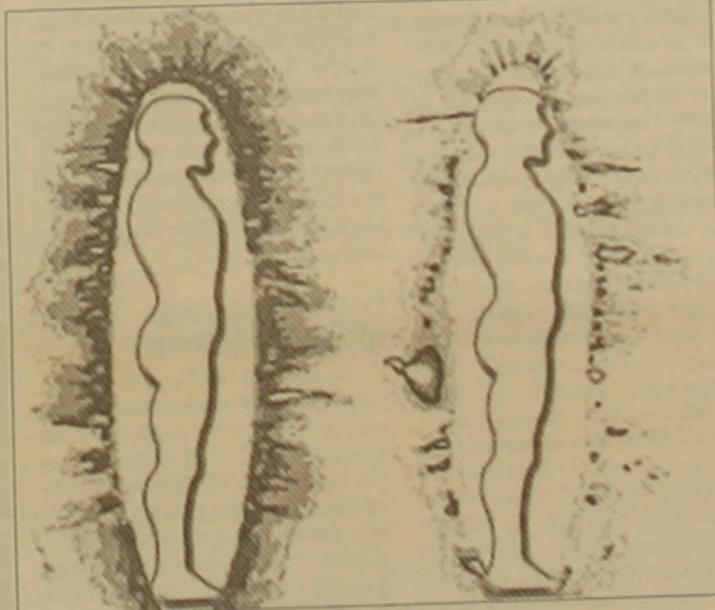
Ալսրուիս լինելը նոպասում է առողջությանը

համար ճայագայթումը կենսագործունեության ամիսաբեռն յուրահանգում է», գրում է Կազնաչեյը:

Այսպիսով, գիտնականները մարդուն սկսեցին դիտարկել որոշել էներգետիկ համակարգը, որը ոչ միայն արտաքին է սեփական էներգիա, այլեւ կուսակցում է փոխակերպում դրսից ստացվող էներգիաները: Մարդու շուրջը յուրահանգույր բջիջ էլեկտրամագնիսական ճառագայթումների ընդհանուր դաշտը գիտնականներն ավելի ու ավելի համախառն անվանում են աուրա:

Ներկայումս, երբ ամբողջ աշխարհի առջեւ ծառայում է էներգիայի առաջին արդյունավետ օգտագործման եւ էներգետիկ նոր արդյունքների որոնման հիմնահարցը, ավելի ու ավելի լայն տարածում է գտնում մարդու էներգետիկայի, աուրայի, կենսադաշտի կամ էներգետիկ դաշտի հասկացությունը: Մեզանից յուրահանգույր մեջ էներգետիկ հզորություն կա, որը մեզ հնարավորություն է տալիս շարժվել, աշխատել, ապրել, սեղծագործել: Էներգիայի նյութիկային տեսակետից աուրան կարելի է համարել մարդու էներգետիկ անձնագիրը:

Կիոլիանի մեթոդը աշխարհում լայնորեն օգտագործվում է ոչ միայն մարդու ֆիզիկական եւ հոգեկան վիճակի ուսումնասիրման, այլեւ արդյուն, թի, ջրի եւ կուսուրկցիոն սյուրթերի հետազոտման նպատակով: Գիտափորձերը նույն ժամանակ, որ սարքերում էր ոչ միայն առանձին մարդկանց ճառագայթումը, այլեւ

մեն ինչ) կախված է մեր էներգիայի ուղղվածության վեկտորից: Մեր ջանքերը, էներգիան բարի գործերի ուղղորդելով, մենք լցվում ենք ուժով ու եռանդով, միջոցով էներգիան բացասական գործերի ուղղորդելով, (ձանձուր, զայրույթ, վախ եւ այլն), բացասական մտքերը հայտնում են էներգետիկան, թուլանում է ճառագայթումը, նվազում լուսարձակման ընդհանուր մակերեսը, ի հայտ են գալիս ճառագայթումից զուրկ տեղեր: Էներգետիկան կարելի է վերականգնել եւ նույնիսկ ուժեղացնել: Դրան նպաստում են բնության հետ շփվելը եւ արվեստի գործերը: Դրական ազդեցություն է գործում նաեւ դասական երաժշտությունը: Ներկայումս բժշկության մեջ վերստին կիրառվում է երաժշտական բուժումը: Բայց մեր էներգետիկ մեթոդը վերականգնման ամենից շատ նպաստում են ուրիշների վերաբերյալ դրական մտքերը եւ ողջ աշխարհի բարօրության հոգաբարձությունը: Դրան մեր ճառագայթումը դարձնում են ավելի դաշտային եւ ամբողջական: Բարոյականությունը եւ առողջությունը սերտորեն միախառնված են, եւ ալսրուիս լինելը օգտակար է առողջության համար:

Կիոլիանի մեթոդը շատերը համարում են արագափոխ գիտություն: Այն հնարավորություն է տալիս նաեւ տեսանելի աշխարհից դուրս, դիտարկել եւ ուսումնասիրել օրգանական սարքեր օբյեկտների, ինչպես նաեւ մարդու ճառագայթումները:

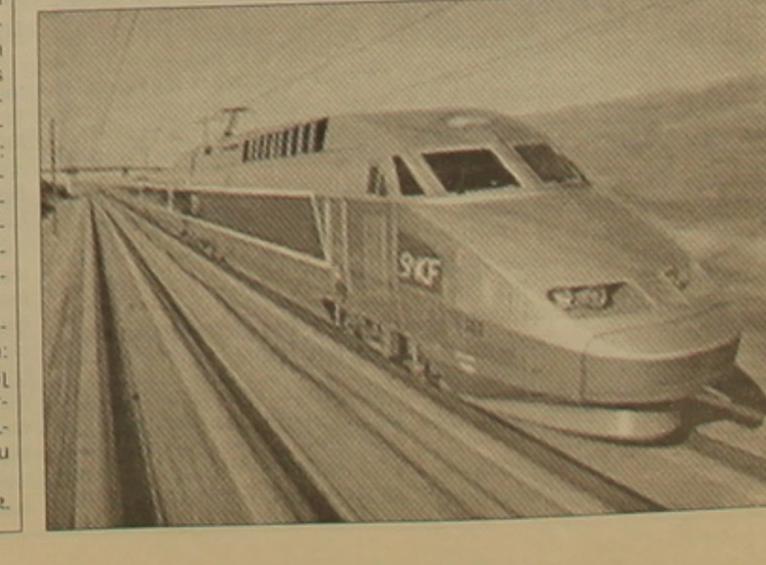
1980-ական թվականներից Ֆրանսիայում գործող TGV ձեռնարկից նոր սնունդ փետրվարի 13-ին Մարնի հանգանգում կատարված փորձարկման ժամանակ սլացել է 553 կմ/ժամ արագությամբ: Այդ հաղորդումը հաջող օրը հրապարակվեց «Պարիզից» թերթում, սակայն վիճարկվում էր, քանի որ երկաթուղիների ազգային ընկերությունը եւ TGV արտադրող «Ալստոմ» ընկերությունը դաշտանապես չէին հաստատել սկսյալ փաստը:

Բայց նույն լուրը հրապարակեց «Ֆիգարո» ազդեցիկ թերթը, հաստատելով ձեռնարկի արագությունը: Ներկայումս TGV-ի միջին արագությունը ժամում 300 կիլոմետր է: Փարիզ-Ստրասբուրգ գծում միջին արագությունը կլինի 320 կմ/ժամ: 1983 թ. Փարիզ-Լիոն գծի վրա առաջին TGV-ների արագությունը ժամում 270 կիլոմետր էր:

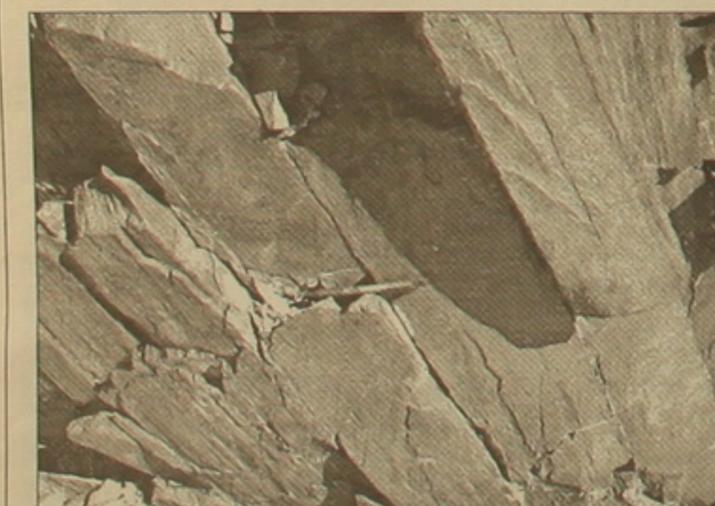
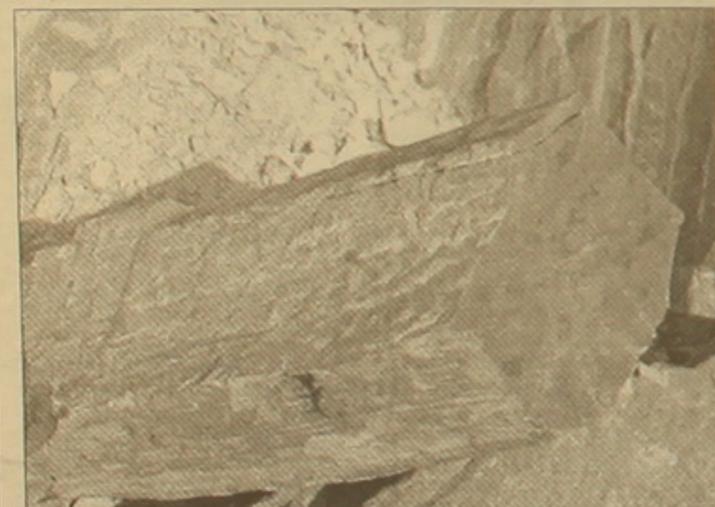
Ֆրանսիական ձեռնարկը հասել է 553 կմ/ժամ արագության

1980-ական թվականներից Ֆրանսիայում գործող TGV ձեռնարկից նոր սնունդ փետրվարի 13-ին Մարնի հանգանգում կատարված փորձարկման ժամանակ սլացել է 553 կմ/ժամ արագությամբ: Այդ հաղորդումը հաջող օրը հրապարակվեց «Պարիզից» թերթում, սակայն վիճարկվում էր, քանի որ երկաթուղիների ազգային ընկերությունը եւ TGV արտադրող «Ալստոմ» ընկերությունը դաշտանապես չէին հաստատել սկսյալ փաստը:

Բայց նույն լուրը հրապարակեց «Ֆիգարո» ազդեցիկ թերթը, հաստատելով ձեռնարկի արագությունը: Ներկայումս TGV-ի միջին արագությունը ժամում 300 կիլոմետր է: Փարիզ-Ստրասբուրգ գծում միջին արագությունը կլինի 320 կմ/ժամ: 1983 թ. Փարիզ-Լիոն գծի վրա առաջին TGV-ների արագությունը ժամում 270 կիլոմետր էր:

Նոյյան ամրանը Իրանի լեռնաշղթաներում

հասցիները ինչպես նաև հարևան լեռնաշղթաներում: Նա վերջինս հնագիտական, մասնակցել է մոտ 30 արշավների՝ որոնելով հասկառու շին կառուցումները և նրանց վայրերը ու իրերը:

Արևալիստի մյուս անդամները՝ Բիզանտի, իրավաբանության եւ Բիստրեյան հավաքի ներկայացուցիչներ, եղել են Կորնոլի խանդավառ հետազոտողներ: Նրանց թվում, ըստ ինտերնետային սվայմերի, նշված են Բարրի Ռանդը («Էյվիս» ֆիլմային նախկին գործադիր տնօրենը), ինչպես նաև Բուն Փաուելը («Բեյլոր» բժշկական համալսարանի ֆիլմային նախկին գործադիր տնօրեն), Ջորջ Մկրտումյանը եւ Ֆրենկ Թոմսոնը (գրողներ):

Ի՞նչ են իրականում հայտնաբերել

Արևալիստի մյուս անդամները ծնունդ են տվել իր կարծրացած փայտի կտորներով, 135 մետր երկարությամբ մի սեւ առարկայի լուսանկարներով եւ սեսանյութերով: Առարկան գտել են ծովի մակերեսից ավելի քան 4000 մետր բարձրության վրա: Գտել են նաև (ենթադրյալ՝ սառցանոս մի փոքր հեռավորության վրա) հազարավոր բաժնի ծովախեցիներ, փայտե եւ կավե ամանների մնացորդներ, որոնք իր արդյունքում են, որ տեղանքը հազարավոր տարիներ առաջ եղել է դաշտային վայր:

Ջորջ Մկրտումյանը, բայց չափազանց ոգեշնչված Կորնոլին ասել է. «Տիպ է, վստահորեն ղեկավարող արդյունքներ չունեն, բայց համոզված են, որ խիստ հետաքրքիր եւ առեղծվածային բան են հայտնաբերել: Սիրտ խայտն է ուսխոսքումից»:

Տաղանթաձև առարկան բաղկացած է եղել «ժայռերից», որոնք բաց են եղել սեւացած փայտե հեծանների: Երբեք հասնում են մոտ 10 սմ «ժայռեր» բացառապես սրճադուր են եղել: Ասուգումների արդյունքում դարձել է, որ այդ «ժայռաքելոսները»՝ փայտե փայտի կտորներ են, ինչն էլ հիմն է սվել հայտնաբերելու, որ դրանք գուցե Նոյյան ամրանի մասերն են եղել, քանի որ «մենք գիտենք շին կառուցողներին, որ Նոյը կոտրում էր փայտը»՝ ղեկավարում են արևալիստի անդամները: «ժայռերից» մեկը կիսավերջ մասնակցել է «ծովային» բաժնի, այսինքն դրանք են երկար ժամանակ զրի սակ մնացած լինել, ինչը դարձյալ հիմն է ծառայել ենթադրելու, որ դա եւս ամրանի մի մասնիկն է:

«Դրանք այնքան տպավորիչ են, եւ իսկական փայտի են մնալ: Չարմանայի եւ միաժամանակ հրաշալի հայտնաբերություն է: Դրանք կարող են դառնալ մեծ անձնաին խորհրդավոր նախ մնացորդներ լինել», ասել է արևալիստի մասնակիցներից Բոննեմանը:

Որոնումների սկիզբը

Կորնոլին սկսել է ամրանի հետազոտումներ կատարել «Արդյուն 15»-ի շեփերազմաց Ջիմ Իրվինի (որը ֆայնեյ Լոանի վրա) հետ հանդիպելուց հետո: 1980-ականներին նա Իրվինի հետ մասնակցել է Արաբս լեռան վրա հետազոտություններին: Արդյուններից դժգոհ մնալով սկսել է այլ վայրերում փնտրել սառցանոս: Վերսին կարգալով շին կառուցողները, նա հասկառու ու շարժվող է դարձել Գիր ԾՆՈՒՂ-ի այն տարածքում (գլխ. 11), որտեղ նշված է, որ Նոյի հետնորդները Միջագետքի հովիտ են եկել արեւելից: Նա ենթադրել է, որ դա դրանք են լինել Իրանի հյուսիսային մասերը: Այդ հարցում նա ենթադրություններ

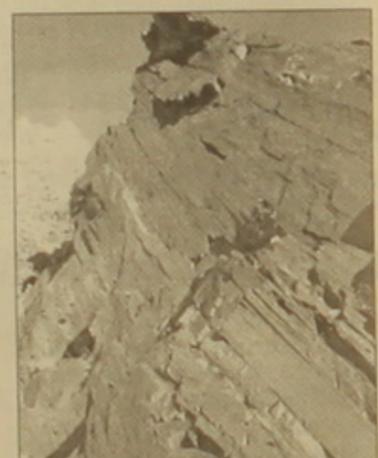
հաստատել են, երբ կարգալով է հին դաշտայիններից Նիկոլաս Դամասկոսը եւ Ֆլավիոս ժոզեֆի գրությունները, որոնցում նշված է, որ ամրանի փայտանյութը դրանք է որ գտնվելու լինի Իրանի բարձր լեռնաշղթաներում:

Դոկ. Կորնոլին առաջինը չէ, որ ամրանի հանգրվանի վայրը համարում է Իրանի հյուսիսային մասում գտնվող լեռնաշղթաները: 1943-ին էլ Դեյվիս անունով բանակային մի դիտող նույնպես նշել է, որ իր տեսլի է ամրանի մնացորդները Իրանյան բարձր լեռներից մեկի վրա: Սերժան Դեյվիսը ճանաչողաբանական-ինժեներ է եղել եւ աշխատել է Իրանում երկրորդ աշխարհամարտի տարիներին: Մասնակցել է Պարսից ծոցից մինչեւ Կասպից ծովը ձգվող ճանաչողությունների շինարարությանը: Ըստ նրա (չնայած հաստատված չէ տեղեկությունը) իրանցի ընկերները նրան տեղեկացրել են ամրանի մասին եւ առաջնորդել՝ «տեսնելու տեղանքը»: Պատերազմի ավարտին Ամերիկա վերադառնալով, նա անցել է ստի դեքեկտորի փորձությունը, որով հաստատվել է, թե իր Իրանի լեռներում տեսել է ամրանի մասնիկ մի առարկայի փայտե մնացորդները: Իր մահից մի քանի տարի անց Բոն Կորնոլին հետ, նրան է փոխանցել դեղի «այդ առարկան»՝ սանող փայտե: «Գեցն այն տեղն էր, որ նշված էր փայտե: Գեցն այն ամրան էլ տպավորիչ չքվաց, բայց հենց մոտեցանք, աղբեղին», նշում է Կորնոլին:

Երկրաբանների գնահատականը

«Ջանի որ ամրանը չեն այցելել այդ վայրը, լուսանկարները դիտելուց հետո կարող են ասել, որ դրանք Նոյյան ամրանի հետ կապ ունենալ չեն կարող: Սեւ (կամ սեւացած) իրը մնան է ժայռի քելոսի եւ մոտակից լուսանկարված «հեծանների» կարգերը ցույց են տալիս, որ այդ ամրանը տարածվել է սեւացած կամ բարձր մասերում եւ ենթարկված եղել: Դրանք ավելի մնան են ժայռաքելոսների, քան փայտե հեծանների: Դրանց մեծամասնության վրա հասկառու են ժայռի ծալվածքները: Այդ շերտերը ժամանակի ընթացքում կերտարանափոխվում են իրենց մեջ դարձնելով կամ Երեւանի ազդեցության տակ: Առաջանում են նորանոր ծեղեր: Դրանց փայտե եւ ծեղ կախված է ժայռի տեսակից եւ կերտարանափոխման ուժգնությունից: Դա այսպես կոչված ժայռի «թերթակներ» է կամ «սաղարթավորվել», գում է Թաս Ուտերը:

Արևալիստի անդամներից՝ նավթի եւ գազի գծով երկրաբաններով է արձագանքել Կորնոլի վարկածին, ասելով, որ «գտնվող բազալտը թույլ է հիպոթեզան, եւ մնան չէ ձեռնով սազված անտառային»: Նա վիճարկել է, որ եթե իրոք փայտե ամրանի մնացորդ է, ապա ինչպե՞ս է, որ այդպիսի փայտե: «Նման երեւոյթի համար», նշել է նա, «փայտը դրանք է երբեք հասնում լինել հանրային տարածքում կարող եր փայտե: Իրանում մեծ բարձրության վրա ենթարկվել է անձրեւի եւ ձյան տեղումների ազդեցության, իսկ անձրեւն ու ձյունը մնան հանրային չեն տարածվում»:

Ավելի բաց հարցեր, քան դաժարություններ

Բիրիական ուսումնասիրությունների արդյունքում 7.800 բառ տարածվող երբեք հասնում է հրաշալիք, որտեղ Կորնոլի վարկածի «դիտելներն ու թերություններն» են մասնակցված: «Նեքըն Զեդրաֆիկ» արդյունքում նույնպես կարող են լինել ամրանի մնացորդները: Կորնոլի «փաստարկները»:

«Չայտնաբերությունը» եւ այդ մասին արված հայտարարություններն ավելի բաց հարցեր են առաջացրել, քան դաժարություններ սվել: Կորնոլի ղեկավարները կամ ենթադրությունները հիմնավորված

Վերջին մի ամի օրերին CNN հեռուստակայանը հաղորդումներ է սփռում այն մասին, որ Միացյալ Նահանգների Տեխաս նահանգից մի խումբ արկածախնդիրներ Գյուսիսային Իրանի «Թախթե Սուլեյման» (Սուլեյմանի գահը) կամ Էլ-բուս լեռնաշղթայի «Սուլեյման» կոչվող լեռնագագաթի մոտ ժայռերի լանջին հայտնաբերել են Նոյյան ամրանի մնացորդները:

հավանաբար արևալիստի գտնվածքը դրանք է մանրագրիկ ուսումնասիրվելու եւ այնուհետ հայտարարություն արվել:

Ովե՞ր են մասնակցել արշավին

Տասնչորս հոգուց բաղկացած արևալիստի առաջնորդը եղել է Բեյզ (Bible Archeology Search and Exploration) Ասվածաբանական հնագիտական որոնումների եւ հե-

Իրականում հայտնաբերությունը եղել է անցած հուլիսին, բայց

ԱԶԳ-ՆԵՐՈՒԿ

Մասնավորեցում

ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԵՆԹԵՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆԸ ՏԵՂԵԿԱՑՆՈՒՄ Է

ՈՒՇԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԵՆԹԵՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ «ԱՃՈՒՐԿԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԸ ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է ԱՃՈՒՐԿԻ, ՈՐԸ ՏԵՂԻ ԿՈՒՆԵՍԱՎՈՐՈՒՄ 2007 Թ. ԱՊՐԻԼԻ 4-ԻՆ, ԺԱՄԸ 11:00-ԻՆ «ԱՃՈՒՐԿԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԸ (ՀԱՍՑԵՆ՝ Զ. ԵՐԵՎԱՆ, Դ. ԱՆՀԱՂԹԻ 23/4-ՐԴ ՀԱՐԿ)

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Համաձայն ՀՀ կառավարության 2006թ. դեկտեմբերի 28-ի թիվ 1897-Ն որոշման, «Արթիկի նավթամթեր» փակ բաժնեկազմակերպության գույքի կազմից առանձնացված օտարման ենթակա գույքը

Table with 5 columns: N, Անվանումը, Հասցեն, Գույքի գնահատված արժեքը, Գույքի մեկնարկային գինը (դրամ), Գույքի արժեքի որոշման հետ կապված գինը (դրամ)

ԱՃՈՒՐԿԻ ԿԵՆՏՐՈՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԸ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ ԱՌԵՆԹԵՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԸ... ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ «ԱՃՈՒՐԿԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԸ...

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԵՆԹԵՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ «ԱՃՈՒՐԿԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԸ

ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԵՆԹԵՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ «ԱՃՈՒՐԿԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԸ... ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ «ԱՃՈՒՐԿԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԸ...

Table with 13 columns: N, Գույքի անվանումը, Զեռոյի մասնիկ, Գնահատված արժեքը, 16.03.07թ. անուրի մեկնարկի գին (դրամ), 02.04.07թ. անուրի մեկնարկի գին (դրամ), 17.04.07թ. անուրի մեկնարկի գին (դրամ), 02.05.07թ. անուրի մեկնարկի գին (դրամ), 07.05.07թ. անուրի մեկնարկի գին (դրամ), 01.06.07թ. անուրի մեկնարկի գին (դրամ), 18.06.07թ. անուրի մեկնարկի գին (դրամ), 03.07.07թ. անուրի մեկնարկի գին (դրամ), 18.07.07թ. անուրի մեկնարկի գին (դրամ), 02.08.07թ. անուրի մեկնարկի գին (դրամ)

Table with 10 columns: N, Գույքի անվանումը, 17.08.07թ. անուրի մեկնարկի գին (դրամ), 03.09.07թ. անուրի մեկնարկի գին (դրամ), 18.09.07թ. անուրի մեկնարկի գին (դրամ), 03.10.07թ. անուրի մեկնարկի գին (դրամ), 18.10.07թ. անուրի մեկնարկի գին (դրամ), 02.11.07թ. անուրի մեկնարկի գին (դրամ), 19.11.07թ. անուրի մեկնարկի գին (դրամ), 04.12.07թ. անուրի մեկնարկի գին (դրամ), 19.12.07թ. անուրի մեկնարկի գին (դրամ)

ԱՃՈՒՐԿԻ ԿԵՆՏՐՈՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԸ... ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ «ԱՃՈՒՐԿԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԸ... ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ «ԱՃՈՒՐԿԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԸ...

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԵՆԹԵՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ «ԱՃՈՒՐԿԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԸ

ՀՀ կառավարության 2006թ. դեկտեմբերի 7-ի թիվ 1919-Ն որոշմամբ մասնավորեցվող «ԱՃՈՒՐԿԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԸ... ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ «ԱՃՈՒՐԿԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԸ...

Table with 5 columns: N, ԸՆԴԵՐՈՒՄ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ, Հասցեն, Բաժնեկազմակերպության գնահատված արժեքը (դրամ), Բաժնեկազմակերպության վաճառքի սեկնարկային գինը (դրամ), ԸՆԴԵՐՈՒՄ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ (դրամ)

Համաձայն ՀՀ կառավարության 2006թ. դեկտեմբերի 7-ի թիվ 1919-Ն որոշման, «ԱՃՈՒՐԿԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԸ... ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ «ԱՃՈՒՐԿԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԸ...

Ղեչից
 չեն եւ անկասկած կարժանանան րիստոնյա հավասարակշռութիւնը: Այդ կրօնական գործեր բացահայտող Կոնգրէսը (Կոնգրէսը), որ հետազոտող է դարձել, իր սենսացիոն հայտարարութիւններով ստիպել է մի քանի հավասարակշռութիւն եւ իրավաբանի

խանգված Աստվածաբանական այն դաստիարակները, որ զրիւնդեղից եւ հին աշխարհի կրօնաւարներից հետո, նոր մարդկության նախահայր Նոյը աստուծո հրամանով, իր ընտանիքի ու անդամների եւ կենդանական աշխարհի յուրաքանչյուր սեռակից 2 ներկայացուցիչների ընկերակցությամբ փրկվել է վաղորմ դաս-

մեկնել Իրան եւ բարձրանալ Լեռնաճոթան իրենց աշխարհի սեռերը: Այդ «սեռ առարկան»: Նրանք առավել քան հուսալիք են եղել:

«Ի Լեռինս Արարասայ»
 Սեզ մնում է աղափիմել միջն աշտօր ավանդաբար մեզ փո-

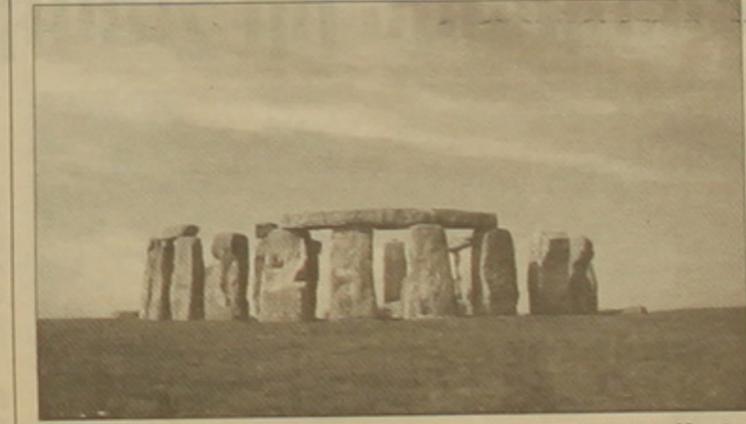
րասկան աղափիմել հանգրվանելով «ի Լեռինս Արարասայ» (Գիրք Օմնոգրգ զլ. Ը. 4):
 Սրանից առաջ կասարկան բազմաթիւ արբանյակային նկարահանումներ աղափուցել են այս վարկածը:

Ինչոքն բուրգերը Եգիպտոսի համար, այնոքն էլ Սթոունհենջը Մեծ Բրիտանիայի համար ազգային հարստություն է համարվում: Եվ ինչոքն բուրգերը, Սթոունհենջն էլ դասված է առեղծվածային ենթադրություններով: Մինչեւ օրս ճշգրտված չեն նրա կառուցման ճշգրիտ թվականը, օգտագործված միջոցները եւ մանավանդ շինարարական նյութերը կամ նյութակերպը: Ըստ ենթադրությունների, դա կարող էր լինել նախադասական աստղադիտարան, հին ասվածներին դասվելու սրբավայր, կամ էլ դամբարան, որտեղ թաղել են բարձրաստիճան անձնավորություններին: Վարկած կա նույնիսկ այն մասին, որ դա որոշու կայան կարող էր ծառայած լի-

Սթոունհենջի առեղծվածը բացահայտվում է

Շինարարների սներ, դասաւանդումի վայրեր եւ խրախճանբային հյուրանոցներ մոտակա ավանում

նել այլ մոլորակներից դեղի երկիր թռչող «սկավառակների» կամ «սիտեզերանավերի» համար:

Բայց եթե կառուցման նյութակերպերը եւ օգտագործման շուրջ կարծիքները տարբերուց են, աղա կառուցի անհրաժեշտության եւ կարեւորության շուրջ ենթադրությունները միանգամայն են: Դա դասահական շինություն չէր կարող լինել եւ ղեկ է ունենար հսակ նշանակություն, կարեւոր դեր այդ ժամանակվա հասարակական կյանքում:

Անգլիայի հարավային մասում վերջերս կասարկան ղեղդանների արդյունքները հաստատում են այս միջոցը: Ավելին, հայտնաբերված շինարարների սներն ու դասաւանդումի վայրերը խոսում են այն մասին, որ Սթոունհենջն առանձին, մեկուսացված կառուցիչ չէր եղել, այլ նախնադարյան կարեւորագույն մի ավանի բաղկացուցիչ մասը: Այս մասին է հայտարարել հունվարի 30-ին «Նեւքըն Տեղաբախիկ Սըւայթթի» (Ազգային աշխարհագրական ընկերություն) բաժնիներից «Նեւքըն Տեղաբախիկ Սյուսի» աշխատակից Տեյմս Օուենը:

Ու Քարի դարաշրջանի ամենամեծ ավանը ղեկավար էր Դարիզոն Ուոլզոն, 2006 թվի սեպտեմբերին: Դա եղել է աշխարհին մինչ օրս հայտնի խոշորագույն հենց՝ քաղաքաւան կալի ամրություն՝ 2.8 կմ հեռավորության վրա «Սուլթերի Փլեյնում» (հարթավայրում) գտնվող քաղաքաւան հսկայական կանգուն քարերի հայտնի համալիրից:

Դարիզոնը հնէաբանները հայտնաբերել են 8 փայտ սների հիմներ եւ ավերակ մնացորդներ, որոնք 4.600 տարեկան հնություն ունեն եւ հանրահանում են Սթոունհենջի շինարարության տարբերակի հետ: Տարածի ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ մոտ 30 մանասիո շինություններ են եղել այնտեղ, որոնք կառուցվել են մ. թ. ա. 2066-2500 թվականներին: Դասնաբերված 6 սներից յուրաքանչյուրն ունեցել է մոտ 1.5 կառ. մ. տարածք, փայտե դասեր եւ կալի հասակներ: Ըստ «Սթոունհենջ Ռիվըրսայթ ղեկավարի» (Սթոունհենջի ա-

ռափնյա տարածքների ուսումնասիրման ծրագիր) ղեկավար Մայք Գարթեր Պիերոնի, ենթադրվում է, որ սներում եղել են կրակարաններ եւ կահույք (անկողին, դասարան): Այս գլխավոր ավանից դեղի արեւմուտք երկու ուղիով բնակավայրեր են հայտնաբերվել Մանչեսթրի համալսարանի ոլորտ: Տուլիան Թոմասի արեւալստիքի կողմից: Ըստ նրա կանխատեսումների, նվազագույնը երեք այլ բնակավայրեր եւ կարող են լինել տարածում: Ծրագրի մասնակցող խմբի մասնագետները համոզված են, որ արեւմուտքում գտնվող այդ տարածքի շինությունները հավանաբար եղել են առաջնորդների կամ կրեմացիայի բնակարաններ: Նրանք համայնից մեկուսացված են արել:

Ըստ մեկ այլ բացատրության, այդ բնակարաններն օգտագործվել են ծիսակատարությունների համար: «Դրանք կարող էին լինել դամբարաններ, դասաւանդումի վայրեր, կամ էլ ոգեկոչման կենտրոններ», ասել է Թոմասը:

Բնակարանների խումբը 27 մետր կայնությամբ եւ 170 մետր երկարությամբ մի փողոցի վրա է եղել, որը Դարիզոնում գտնվող հսկայական քաղաքաւան փայտե սարածից միացրել է Եվրոն գետին: Նմանափոխ մի փողոց էլ Սթոունհենջի տարածքում էր միացրել Եվրոնին: Ըստ մասնագետների, այս երկուսի մասնությունն ու մի փոքր հեռավորությամբ այլ գուգաիտ փողոցների հնարավոր ներկայությունն աղափուց են, որ դրանք բոլորը մի մեծ կրեմական համալիրի մաս են կազմել: Մարդիկ գետի երկայնքով իրենց բնակավայրերից մեկնել են այդ սուր վայրերը կարեւոր ծիսակատարությունների մասնակցելու նպատակով: Այդ փողոցները նաեւ ինչ-որ ձեւով կառուցված են եղել ամառային ամենաերկար եւ ձմեռային ամենալարձ օրերի արեւածագի եւ արեւմուտքի ժամանակների հետ:

«Դարիզոնի բնակավայրը հար եւ նման է Սթոունհենջի բնակավայրին», նշում է Գարթեր Պիերոնը, որի համոզմամբ ու Քարի դարի կամ Նեոլիթյան դարաշրջանի ավանը

ծիսակատարությունների ժամանակ դարձել է «հյուրանոցային հողաւան»: Այնտեղ գտնվել են կաւի Կերթու, կենդանիներ մորթելու համար նախատեսված գործիքներ, մեծ քանակությամբ կալի ավաններ, կենդանիների ոսկորներ, նախնադարյան խոզի ասամներ եւ այլն:

Այդ բոլորը, ըստ Պիերոնի, աղափուց են, որ մարդիկ եկել են այնտեղ «խրախճանի եւ տնայնաբնութային»: Բայց ամենաինտերսականն այն է, որ նա «կյանքի» եւ «մահվան» իմաստ է վերագրում Դարիզոնի եւ Սթոունհենջի այդ վայրերին: Դարիզոնը եւ նրանում կառուցված փայտե ժամանակավոր կացարանները, նրա կարծիքով, ուսուցիչային, աղափուց եւ կյանք վայելելու են ծառայել, իսկ Սթոունհենջի կայուն մեկայինները՝ հսկայական քարե կոնքերը, խորհրդանշել են կյանքի ավարտը, մահը: Դարիզոնում տեղի ունեցած խրախճաններից հետո, իր համոզմամբ, դասաւանդումի մասնակցները գետի երկայնքով փայլելիս իրենց մեջքայինների անհնչացած մարմինները գցել են գետը, որն էլ դրանք հոսանքն ի վար փոխարկել է Սթոունհենջի տարածքը:

«Ենթադրում են, որ դրանք դազարի մեջ դրված մարմիններ են եղել կամ էլ դիակիզման առաջացած մոլորների սակորներ», ասել է նա՝ բացատրելով, որ գետը փաստորեն ծառայել է որոշու «միջնորդ» երկայնի եւ անդրերկայինի միջոց:

Ամբողջ գետի երկայնքով հայտնաբերվել են դիակիզման համար օգտագործված փայտե բեկորներ: «Սա խոսում է այն մասին, որ ծիսակատարությանը մասնակցողներից ոմանք գուցե փայլել են ամբողջ տարածք մինչեւ Սթոունհենջ կամ լասանակերով հասել այնտեղ իրենց մեջքայինների հողին հանձնելու համար», ավելացրել է Պիերոնը: Կարելի է ենթադրել նաեւ, որ Սթոունհենջը եղել է «ոգեղեն մի վայր» կամ «սրբավայր գերեզմանատուն»:

Բրիտանիայի համալսարանից հնէաբան եւ երկրաբան Տոնոա Պոլարը նույնպէս կարծում է, որ սեր կարող էր գոյություն ունենա Նեոլիթյան հսկա քարերի եւ մահացած մարմինների միջոց, որովհետեւ Սթոունհենջում հայտնաբերվել են մեծ քանակությամբ անհնչացած մարմինների մնացորդներ:

«Սթոունհենջն առանձին մեկուսացված կառուցիչ համալիրը հասարակելով, մեծ աշխարհում են մի ամբողջ բնադասերի բաղկացուցիչ մասը լինելու տեսակետը», ավելացրել է Մանչեսթրի համալսարանի ոլորտ: Տուլիան Թոմասը, ով համոզված չէր լինելով հանդերձ, նոր բացահայտմանը խիստ կարեւոր է համարում:

Պատասխան
 ՏԵՄՈՒ ԾՈՒՆԿՅԱՆԷ

ՆՇԱՆՆԱՎՈՐ ԻՏԱՅԻՆ

Նշակավոր գիտնական, ճարտարագետ, գյուտարար, զինագործ, հրետանագործ, դեղագործ, բժիշկ, համաճարակաբան, բարերար: Աժխարհում առաջինն է ստեղծել հասուկ նավեր, որոնցով ծովից դուրս են հանել խորհակված նավերը:

Անսոն Չոլվեսիի Սուրյանը ծնվել է մոտավորապես 1535թ., հավանաբար, Սիրիայում: Գրվել է նաև Անսոնի Սուրյան, Սուրբյան կամ Սուրհան: Հայրանունը եղել է Չոլվեսի, սակայն մեկ այլ աղբյուրում հիշատակված է Սիրիայի անունը: Հնարավոր է, որ դա եղել է Պատի անունը:

1559թ., երբ Անսոնը Կիոթոսից բախար ու գինի սեղանիստող նավաստուից իջավ Սիրիայում, ափ, ընդամենը 20 տարեկան էր: 16-րդ դարում Վենետիկ ժամանող արեւելահայերը, ըստ ընդունված կարգի, հայտնաբերում էին իրենց անձնական սվալները՝ մկրտության ժամանակ սրված անունը եւ այն փոխարինում էին իրենց անունը, որտեղից եկել էին: Եվ ֆանի որ Անսոնը եկել էր Սիրիայից (Սուրիա), նրան գրանցում են Սուրյան Անսոնի Չայ (Surian Antonio detto Armeno): Ինչպե՞ս են արիվել նրա պատմության փաստաթղթերում նա հիշատակվում է որպես Antonio Suriano detto Armeno.

րադառնում են եվրոպա եւ հայրենիքում կազմակերպում ու գործնականում կիրառում այդ նորությունները:

Նրա սաղաթնոցը դրսևորվում է նաեւ թնդանոթաբանության մեջ: Նրա դասընթացը բնութագրողները կրակում էին հեռահար ու դիտուկ: Անսոնը սկսում է հետախուզել նաեւ արքայազների դասընթացում եղանակներով:

Շուտով նա սիրահարվում ու սիրային նամակներ է գրում Վենետիկում ապրելուց հետո: Նրա զավակներից (օրինակ Իգնատիո Սուրյանը), թողնելիք ու ծոռներից ունեցած անունները ավելի քան 100 տարի հիշատակվում են Վենետիկի գիտնական փաստաթղթերում:

Ա. Սուրյանը 1571թ. մասնակցում է Իոնյան ծովի Կորնթոսի ծովածոցում տեղի ունեցած նավամարտին, կառավարում հրանոթների ինժեներար դասավորությունը եւ վստահեցնելով անձը՝ արագորեն նորոգում վնասված նավերը:

1571թ. հոկտեմբերի 7-ին Հունաստանի արեւմտյան ափերի մոտ, Լեդանոսի (սա փոխարինվել է Լեդանոսի անունով, Լեդանոսի անունը հիշատակվում է որպես Antonio Suriano detto Armeno)

Պետության ձեռնարկած միջոցառումներն արդյունք են տալիս: Շուտով համաճարակն այնքան է ընդլայնվում, որ Սան Մարկոյի ծովափում կառուցվում է նավերից բաղկացած մի հիվանդանոց, որը լցնում էր ժանտախոտով հիվանդ հարյուրավոր մարդկանցով: Տեսնելով ժանտախտի համաճարակի ահազանգող չափերը, Անսոն Սուրյանը կառավարությանն առաջարկում է իր օգնությունը: Այդ ժամանակ Վենետիկի Հանրապետությունում բժշկական գործունեությունը կարգավորող օրենքներն այնքան խիստ էին, որ դասավորությունը խստագույն դաստիարակ էր արժանի թուփոցների ցանկացած փորձ (այս իմաստով անհամեմատելի են 16-րդ դարի Վենետիկի Հանրապետությունը եւ 21-րդ դարի Հայաստանի Հանրապետությունը - ՀԱ)։ Սակայն կառավարությունը տեղյակ չլինելով, որ Սուրյանը դեռեւս 1571թ. ծովային ճակատամարտերի ժամանակ իր դասընթացը ղեկավարել էր Սուրյանը եւ թուփոց ու փրկել, ընդունում է նրա առաջարկը եւ նրան վստահում Վենետիկի մի ամբողջ Դոկտորոս թաղամասի բնակչության փրկությունը:

Ինչպես ցույց են տալիս Վենետիկի Հանրապետության Սենատի արխիվային նյութերը, որոնք այսօր էլ պահվում են Վենետիկում, 1575թ. հուլիսի 21-ից Սուրյանը, դրսևորելով մարդկային արիություն ու կազմակերպչական ոգի, ձեռնամուխ է լինում համաճարակի դեմ պայքարին: Նա ամբողջովին նվիրվում է մարդկանց փրկելու սրբազան գործին եւ իր դասընթացը ուղղելով դեպի անհասցի թուփոցով մարդկանց՝ փրկում հազարավոր կյանքեր: 1577թ. հուլիսի 17-21-ին, Վենետիկում ժանտախտի համաճարակը հայտնաբերվում է հարթահարված: Պարզ է դառնում, որ Սուրյանը փրկել է ոչ միայն հազարավոր մարդկանց, ամբողջական ընթացիկների կյանքը եւ դրա դիմաց վարձատրություն չի խնդրել, այլեւ իր գրողներից առատորեն վճարել է:

Վենետիկի Հանրապետության Սենատի որոշմամբ հուլիսի 17-ը հռչակվում է Փրկության օր ու դրա դասընթացը կառուցվում է սուրբ Փրկչի եկեղեցին:

Վենետիկի Հանրապետության Սենատի որոշմամբ Անսոն Չայ Սուրյանը դարձնաբերվում է: Այդ օրվանից նրան կոչում են նաեւ Բժշկական (de Medice) մականունով:

Կանգ առնելով Անսոն Սուրյանի դեղագործական եւ բժշկական կարողությունների վրա, կարելի է ենթադրել, որ նա, անկասկած, սիրալից էր ծովային ճակատամարտերի ժամանակ բազմաթիվ վիրավորների վերերը բուժելու, ինչպես նաեւ Վենետիկում ճարտարական ժանտախտը կանխելու եւ բուժելու համար նախատեսված սարքերով դեղերի դասընթացում գաղտնիներին: Իսկ դա նշանակում է, որ նա ձեռնի սակ ունեցել, կամ գոնե ինչ-որ ժամանակ կարողացել է որեւէ բժշկարան, որի մասին անտեղյակ էին 16-րդ դարում ֆաղափարության օրոք հանդիսացող Վենետիկի ֆաղափարները: Հասկանալի է, որ նա կարող էր ունենալ որեւէ հայերեն բժշկարան, ասեմք միջոցով Սմասիացու «Ուսումն բժշկութեան» (4. Պոլիս, 1459), «Ախարադասի» (4. Պոլիս, 1459), «Բառք այբուբենական ի վերայ ցաղոց» (1468), «Օգոս բժշկութեան» (Ֆիլիպոլ, 1466-1469), «Անգիսաց անոթ» (4. Պոլիս, 1478-1482) գրքերից որեւէ մեկը: Ի դեպ, Ամիրդովլաթի «Անգիսաց անոթ» աշխատությունն ընդգրկում է 3754 անուն դեղանյութ եւ դեղագիտական գրականության առաջին խոշոր աշխատությունն է աշխարհում:

Անսոն Սուրյանի բազմաթիվ սխաղործություններին եւ բարեգործություններին ի դասասխան մարդկայնորեն ակնկալվում էր նրա նկատմամբ Վենետիկի ղեկավարական համադասարանական գեհասակաբանը: Սակայն կառավարությունն այդ չի ընկնում տարվաթվաբան եւ բավարարվում է աղաչողական լուրջ հայտնված մեծական ծառայության լուրջ զինագործարանում՝ նրան ցմահ սրամադրելով անվճար սնունդ: Նման վերաբերմունքը խիստ վշտացնում է Սուրյանին:

Նրան սկսում են հետադուրեւ նաեւ նախանձողները, եւ նա աղոթում է բոլորի կողմից մոռացված ու աղաչողության մեջ: Վաթսուս սարին չընդունելով Անսոնի Սուրյանը մահացել է 1591թ. օգոստոսի 22-ին, Վենետիկում: Նրան թաղել են Սր. Սարհոսու եկեղեցու գավթում:

Նրա անավարտ գործերը բարձրանում են նրա ոչ միայն հռչակավոր որդիներ Չոլվեսիի ու Մարկոս Անսոնը եւ թոռ Պետրոս, որոնց անունները, իրենց բարի գործերի համար ավելի քան մեկ դար (1549-1655 թթ.) Վենետիկի Հանրապետությունում փառվել են լուրջ անուններ:

Անսոն Սուրյանի հետնորդներից մեկը՝ Վալմիրո Սուրյանը, ծնվել է Կաթողիստայում եւ այսօր կնոջ ու դստեր հետ աղոթում է Ռելիսում: Իր նախադրյալի շնորհիվ նա էր միայնակ, որտեղ նա էր սիրում է նախագծել ու դաստիարակել հրազենի մանրակերտներ: Նախագծել է նաեւ մի սուզանավ՝ Հարավային Աֆրիկայի ափերի մոտ խորհակված նավերից աղանձողներ դուրս հանելու համար:

ՀԱՐՈՒՅՑՆԵՐ, ՄԵՆԱՍԵՐ, ՏՈՒՆՈՒՅՑՆԵՐ

Նա հայտնագործեց ամենաարդյունավետ դեղամիջոցը սիեզերական ախտերի դեմ

Հայ առաջին սիեզերագետ, բժիշկ Ջեյմս Բադյան

Աժխարհի 213-րդ եւ Ամերիկայի 124-րդ սիեզերագետ, բժիշկ, ճարտարագետ, հայազգի աստղագետ Ջեյմս Ֆիլիպի Բադյանը ծնվել է 1952 թվականին, Ֆիլադելֆիայում: Նրա մայր Գետրոգ Բադյանն արցախցի էր: Հայր Ֆիլիպ Բադյանը եղել է օդային հարյուրապետ, որ երկրորդ աշխարհամարտի ժամանակ արժանացավ «Արծաթյա խաչ»՝ ժամանակի 1978-ին Ջեյմս Բադյանին ընդգրկում են ՆԱՍԱ-ի աստղագետներին թեկնածուների ցուցակում, իսկ 1980-ի հուլիսին արդեն աստղագետ էր: 1981 թվականին որոշվեց, որ նա սիեզերական թռիչքի լուրջ մեկնի մի ուրիշ հայի՝ Խորհրդային միության ֆաղափար, աշխարհից 3աւ Գետրոգյանի հետ, բայց թռիչքը չկատարվեց: Մինչ այդ մամուլն արդեն հրատարակում էր նվիրում 2 հայորդիների մասին, որոնք սիեզերի անհունում լուրջ հնչեցնեցին հայերենը: 1986 թվականին Ջեյմսն ընդգրկվում է հանրահայտ «Չեկենցեր» սիեզերական անձնակազմում: Սակայն ճակատագրի բարեհաջողությամբ թռիչքին մասնակցությունն էլ չի ստացվում: Ջեյմսը հրաժարվել է, իսկ գործընկերները զոհվում են սիեզերականի օդ բարձրանալուց վայրկյաններ անց:

1989 թվականի մարտի 13-18-ը Բադյանն իրել բժիշկ-կենսաբան մասնակցում է «Տիեզերական աստղագետ» (space shuttle) ծրագրին, որն իրականացվեց «Դիսկովեր» սիեզերականով: Թռիչքը տևել է 4 օր, 23 ժամ եւ 38 վայրկյան: Պատմում են, որ Հայաստանի վրայով թռած լուրջ Ջեյմսը հայերենով բացակայել է «ողջուն», «խաղաղություն» բառերը:

Այս առաջնության ընթացքում նա հղացել ու հայտնագործել է միջուկային լուրջ անհանգստացող (doppler), ուսումնասիրել արյան քրտաբանության փոփոխությունները եւ նրա կարգավորման հնարավորությունը սիեզերական անկոնտրոլյուրյան դայանմաներում, նաեւ այդ դայանմաներում առաջացող ախտաբանական երևույթները: Նա առաջին մասնագետն է աշխարհում, որ կարողացավ սիեզերական ախտերը դարձնելու միջոց գտնել «Phenergan» դեղի սրկում կատարելով: Այդ դեղը համարվում է ժամանակակից լավագույն, ամենաարդյունավետ թուփոցից: Առաջին 6 սիեզերականների թռիչքների ժամանակ Ջեյմսը մասնակցել է սիեզերական բժշկական ցամաքագնություն ծրագրավորման եւ կիրառման գործընթացներին: 1986 թվականին հայ բժիշկը «51-L» թռիչքի մեջ հանձնարարական գլխավոր հետախուզող էր:

1991 թվականին Բադյանը Ֆլորիդայի «Ջեյմսի» սիեզերական կենտրոնից արձակված Կոլումբիա աստղագետի 9-օրյա աշխատանքի մասնակցելով, գիտական փորձեր է կատարել, թե սիեզեր, արյունասարանքները, թոբերն ու երկվամետր, ներգաղթի գեղեցիկ ինչպե՞ս են հակազդում սիեզերի դայանմաներին, թռիչքի ընթացքին եւ ինչն է հակադրում իրանում սիեզերական հիվանդությունների առաջացմանը:

Ջեյմս Բադյանը Տիեզերական բժշկական համաաշխարհային կազմակերպության, Շաթոպոստայան բնագետների ինչպե՞ս, Սենտագետների ամերիկյան ընկերության անդամ է, մինչ ի մահ՝ ՆԱՍԱ-ի թռիչքային վիրահատների միության եւ մի բարձր այլ միջազգային կազմակերպությունների անդամ:

Իր ամենամար լուրջ մրցանակներից հիշատակվեց միայն մի ֆանիստ՝ ՆԱՍԱ-ի սիեզերագետության մրցանակ՝ 1989-ին եւ 1991-ին, ՆԱՍԱ-ի բացառիկ ծառայության մեղալ՝ 1992-ին, Թռիչքի վիրաբույժների մասնավոր մրցանակ՝ դարձյալ ՆԱՍԱ-ից բնորոշված, եւ 1992-ին՝ Պոլսոյի մրցանակ՝ ի մասնակցությամբ սիեզերական գաղափարների մասնավոր մրցանակից աջակցություն, ինչպե՞ս եւ իրել գնահատում սիեզերագետության կենսաբանության բնագավառում արժանավոր ծառայությունների:

Պատասխան ԿԱՐՆԵ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Վենետիկի մեծ գիտնական Անսոն Սուրյանը

Նա ժանտախտից փրկեց հազարավոր իսլաղացիների

Չնայած երիտասարդ տարիքին, Անսոնը ոչ միայն լավատեղյակ էր առեւտրական ու ռազմական նավաստուի տեխնիկային, այլեւ տիրապետում էր սարքերով գիտելիքների, ինչը նրան մղում է ամեն գնով մտնել Սան Մարկոյի հանրապետության ռազմածովային ծառայության մեջ: Նրա դիմումն ընդունվում է եւ փորձնական ժամանակաբաժնով աշխատանքի է ընդունվում գիտնոցում:

Շուտով մարդիկ հասկանում են, որ Վենետիկի հանրապետության համար Անսոնն անգահատելի ձեռնարկ է, ֆանի որ նա լուրջ առաջ է ընկնում բազմակողմանի գիտելիքներով ու փայլուն ընդունակություններով: Անսոնը կառուցում է մի յուրաքանչյուր նավ, որով հնարամտությամբ ստեղծած սարքի միջոցով ջրի երես է հանում վենետիկյան խորհակված մի թնդանոթաբան առաջատար նավ՝ իր բոլոր արժեքները մատուցելով:

Նա եվրոպայում առաջիններից էր, որ Վենետիկի Հանրապետության Սենատի կողմից ստացավ 30 տարի ժամկետով վկայական (1961 թ.), որպես հասուկ նավի հայտնագործության հեղինակ:

Այնուհետեւ նա վերականգնում է Ֆիրլանո Կոնսարիոնի «Գալեոնի» երեք հսկա թնդանոթները:

Չափազանց օգտակար են եղել նա խորհրդային արյուն կոչված «Տանան» կազմակերպչու համար, որ արագորեն էին նավաբանության մեջ լայնորեն օգտագործվող սարքեր սեսակի դարձնում, ճողանում եւ մայրվում, ինչպես նաեւ «Երկաթե այգին», որում լուրջ էին թնդանոթները: Այս բոլորի հետեւանը եղավ այն, որ Անսոնն արժանացավ ինժեների կոչման:

Համես ու մարդանոց բնավորության, փայլուն գիտելիքների ու սաղանդի բնորոշիկ նա վայելում էր հասարակ մարդկանց սերը, գործընկերների համակրանքը, ղեկավարների հարգանքը եւ կառավարության վստահությունը:

Համաձայն մի փաստաթղթի, Անսոն Սուրյանը Պետեր Օդերիկի եւ Պավել Վենետիկցու հետ ճանաչողական նպատակով ուղեւորվել է Չինաստան: Այստեղ նա ուսանում է թնդանոթներ ծովելու եւ գրել տպագրելու մեծ վարդապետություն եւ կոչվում: Գիտելիքներով հարստացած ու հմտացած նրան վե-

Պատրաստ ծովածոցի խաղաղ ջրերում կատարելու ռիսկը իրար են բախվում եվրոպական ֆրիստոյն ղեկավարներին (իտալական-վենետիկյան) ծովային ուժերի (Դոն-Խուան Ալվարադո գլխավորած), 217 ռազմանավերից բաղկացած նավաստուրը եւ Ալի-Փաշայի ղեկավարած թուրքական 275 ռազմանավերից բաղկացած նավաստուրը:

Անսոն Սուրյանը, գտնվելով Ֆրանչեսկո Դոնտոյի գլխավորած առաջին ռազմանավում, հանձնարում էր բոլոր կետերում արդեն նախադասարան եւ նոր եղանակով դասավորել էր իր կողմից դասարանները, որոնք դիտուկ, արագ, անկրեղ ու անողորմ ռազմական էին թուրքական ռազմանավերը՝ խումառի մասնելով թեմանում:

Այդ օրը հայ ինժեները խորհակույնից փրկում է Դոնտոյի ռազմանավը՝ միանգամայն նոր եղանակով փակելով թեմանու արկից առաջացած ծեղվածքը:

Լեդանոսի ծովային ճակատամարտում թուրքական նավաստուրը լուրջ ջախջախվեց: Ծովամարտի ընթացքում վրայից 94 թուրքական նավ, 130-ը գրավեցին: Թուրքերը կորցրեցին 300 թնդանոթ եւ սվեցին 15 000 զոհ: Դասակարգների նավաստուրը կորցրեց 15 թիանավ եւ Եուրջ 8 000 նավաստի:

Ինչպե՞ս գրում են «Հայկական Վենետիկ» գրի հեղինակներ Ալեքսանդր Զեմեցը (ծագումով հայ էլ՝ Զեմեթյան տոհմից) եւ Պաոլո Կոնի Ռասսի դի Դեզիոն, «Լեդանոսի ճակատամարտում թուրքերի դարձությունը եվրոպայի համար ճակատագրական եղավ»:

Իսկ ճակատամարտում խիզախությամբ, անձնուրացությամբ ու ծովային ռազմա-տեխնիկական գիտելիքներով փայլեց հերոս ճարտարագետ Անսոն Չայը:

Մեր օրերի նշանավոր դասաբան եւ հետազոտող, Վենետիկի համալսարանի եւ Հոնոմի Արեւելյան հոգեւոր ինստիտուտի դոկտոր Լեոն Զեմիյանը այս իրադարձության մասին գրել է. «... Սուրյանի ստեղծած անկրեղ թնդանոթները ֆրիստոնական ուժերի հարթանակի գաղտնիքն էին»:

1575թ. եվրոպայում բռնկվում է ժանտախտի համաճարակ: Շուտով այն հասնում է Իտալիայ եւ արագորեն տարածվում հանրապետությունում:

ԱԶԳ

ՄԵՃԱԿՈՒԼՅԹ

2006 թ. նոյեմբերի 24-ին Տրադիցիոնի արվեստի բաժնի (Սառնաթ թիլաթրոնու) բաժնետիրները բեմ բարձրացրեց Հակոբ Պարոնյանի ուղիղ 120 արի առաջ 1886-ին գրած «Պաղտասար աղբար» կասակերգությունը, որի մասին բուրևական մամուլը բազմաթիվ հիացական հոդվածներ տպագրեց, իսկ մեծադիր «Եվրեն-սել» թերթը բեմելի հաջորդ օրն իսկ մեկ ամբողջ էջ նվիրեց բաժնետիրական այս իրադարձությանը, այն վերնագրելով «Պաղտասար աղբարը վերադարձավ ծնած հողը»:

Ներկայացման առթիվ հրատարակվել է նաև 16 էջանոց, լավորակ, գունավոր գրույկ, որը բուրև համդիասեսին ծանոթացնում է Հա-

փորձերը, բայց ցանկացել է, որ հայ հեղինակի գործը բեմադրի հայ ռեժիսորը: Երբ նա 2006-ի աշնանը մասնակցում էր Երևանում կայացող «Հայ ֆես» փառատոնին, նրան իմ թեկնածությունն են առաջարկում Տիրանը եւ նրա ֆիլմերը՝ կինոյի ու թատրոնի մասին բազմաթիվ հոդվածների հեղինակ, «Ակոսի» թրթակից Շուկինար Լոմնազյանը:

2006-ի հոկտեմբերի սկզբներին 4-5 անգամ հանդիպեցինք Երևանում: Մեր զրույցներն անընդհատ ղրկվում էին Բաղդասարի օտարը: Չենգիմը բավականին հետաքրքիր անձնավորություն է: Կարգացել էր Հայաստանի Ներսիսյանի, Մեծ Սկրյայանի խաղի մասին, երբ եղա նրա

համար անվճար էր, անգամ թուրքական էին սալիս: Նաեւ այս տղայի շնորհիվ էր, որ թատրոնի մեջ փոխադարձ հասկացողության հասանք: Ես նրան ասացի, որ չեմ ուզում իմ խոսքերը թարգմանի բառացի, այլ թարգմանի ասելիս եւ նա կարողացավ այդ ժամ լավ անել:

Ղերասանները լավ էին ուսուցանում, որ իրենց խոսքի վերջում որեւէ հայերեն բառ կամ արտահայտություն էին ասում, օրինակ՝ Բաղդասարը իր մեծախոսության վերջում ասում էր. «Վա՛յ, աշխարհ, վա՛յ...»: Ներկայացման հերթին իրար դիմում էին հայերեն՝ սիկին Անու, Պաղտասար աղբար: Եվ այդ ամենը ստեղծում էր կուլ-

Ըստ Ազնալուրի «Իմ կյանքի գույները» նոր ալբոմի առիթով

Խորայնական «Հարեց» թերթի մարտի 1-ի համարում տպագրվել է Հառլ Ազնալուրի «Իմ կյանքի գույները» նոր ալբոմի մասին լուսանկար հոդված, որի հեղինակ Գոռլ Պիթրոն ծայրասկավառակում յեղ գաս խորհում ու իմաստալից երգերի արժանավորությունն ընդգծելուց բացի զուտ տղերով նեւ է Ազնալուրի ծագման, գործունեության, ինչպես նաեւ Փարիզի օտերայում անցած շաբաթ յեղի ունեցած համերգի մասին: «Ի կյանքը գունավորելու ճանադարից 82-ամյա երգչին ընկում է իր երկրից դուրս՝ նոր ալբոմը ստեղծելով կուրացի հանրահայտ դաւնակահար Չուչո Վալդեսի նվագակցությամբ, լափնամերիկյան ալյալի ու սամբայի կենսաթրթի մեղեդիներով», գում է հոդվածագիրը: Ազնալուրի մասին իր հակիրճ լուսանկարում նա սկսում է Հրանսիայի հասարակության վրա երգչի 30 արի առաջ գրած երգերի նուրահայտ ազդեցության մասին ակնարկելով, այնուհետեւ անցնում նրա ծագմանը՝ սարագիր հայի ծակասագրին: «Հրանսիայում ծնված Ազնալուրի ծնողները հայաստանցի են: Արեւն ամի արի նա իր հայրենիքի ամենամեծ ղետադան է, որ մեք մեքակ: Իր տարւ ու շիակ ծայրով բոլոր ազգերից տախանջում է ճանաչել Հայոց ցեղատադանությունը: Նրա մայրի շնորհիվ Հրանսիայի խորհրդարանը Հայոց ցեղատադանությունը ժխտողների համար օրենքով սահմանեց նույն լուսանկար, որ կիրառվում է հրեական Հոլոկոստը ժխտողների դեմ»: Հոդվածագիրը մեքերում է Հրանսիական «Մոնդ» թերթին սված հարցազույցում Ազնալուրի արտահայտած հետեւյալ միտքը.

«Եթե մոռանամ մեր ծագումը, մեք ոչինչ չարժենք: Ես չեմ ճանաչել Հայասանը: Մայրս թուրքիայում ծնված հայ է, հայրս հայաստանցի է, իսկ ես հայկական ծագումով Հրանսիացի եմ»:

Հրանսիայի ամենամանաչված երգչների մասնակցությամբ Փարիզի օտերայում անցած շաբաթ կայացած շեղ համերգի մասին ընթերցողին տեղեկացնելով նա նում է, որ համերգին ներկա են եղել Հայաստանի նախագահ Ռոբերտ Զոչարյանը՝ կնոջ հետ, ինչպես նաեւ Հրանսիայի առաջին ֆիկին Բենուարթե Երուկը: Ազնալուրը երգել է նոր ալբոմի երգերից մեկը՝ «Զնուե Հայաստան», հայրենիքի հանդեմ կուսակված ողջ սերն արտահայտելով հայկական ու լափնամերիկյան կենսալիսը ողբերի ղերմությամբ:

Նա ընթերցողին է ներկայացնում նաեւ Ազնալուրի ինքնեքսային լուսանկարն էլից արդած յեղկություններն այն մասին, որ արեւն 60 արի ստեղծագործող երգչին ունի 786 երգ՝ ամիկոված 44 ալբոմում: Դումն սարածվել ու սիրվել են աշխարհի բոլոր անկուններում: «Ի սարբերություն Հրանսիայի հանրահայտ մյուս երգչների, Ազնալուրը դումն երգում է նաեւ անգլերենով: Նա թողարկել է մի ամբողջական ալբոմ Լայզա Միքելիի հետ»:

Նա Ազնալուրի նոր ալբոմը առանձնահատուկ եւ արդիական է համարում նաեւ այն առումով, որ նրանում գեքեղված 12 երգից առաջինը սկսվում է համայն արդիությունը ուղղված հետեւյալ խոսքերով՝ «Հողը մահանում է: Մարդն անսարբեր է: Հողը մահանում է: Ուեի եկել»:

ՌՈՒՇՈՒ, ՊՈՒՐՈՍՅԱՆ

«Պաղտասար աղբարը» Տրայիգունում

կոր Պարոնյանի կյանքին ու ստեղծագործություններին, Օսմանյան թուրքիայում հայկական թատրոնի ղաճունությանը, բարձրանի Տիրան Լոմնազյանի եւ բեմադրիչի Հրանս Հակոբյանի կենսագրականներին: Տպագրվել են նաեւ Հակոբ Պարոնյանի, Տիրան Լոմնազյանի, Արուսյակ Փափազյանի, Սիրանույշի, Թովմաս Տեքուլձյանի եւ թատրոնի այլ նվիրյալների, ներկայացման սարբեր ղրվագների լուսանկարները:

«Ազգ» թերթի ընթերցողներին թատրոնական այս իրադարձությունն ավելի մանրամասն ներկայացնելու նղաճակով ղրուցեցինք բեմադրիչի Հրանս Հակոբյանի հետ:

- Հրանս, խնդում եմ ղաճմիր Բո մասին, որդես բեմադրիչ՝ Բո անցած ուղու մասին:

րիս: Ի դեմ, ղերասանուհիներից մեկն ասաց, որ իր արմատները հայկական են:

Ներկայացումն ունի շաճ հետաքրքրական սկիզբ: Բաղդասարը գայիս է դահլիճից, դահլիճի միջով անցնելիս թուրքերն ղղում է. «Ես Բաղդասարն եմ», հետո ասում է հայերեն՝ «Ինձի Բաղդի կրեսն»: Դահլիճի միջանցով Բայլում է դեմի բեմ, մեկ րոդե կանգ է առնում, բեմից նայում է հանդիսատեսին եւ թուրքերն ասում. «Ոքս կոսրվեր, թատրոն չգայի» եւ շարունակում է. «Եթե չլիներ մեք դամասուրգ Հակոբ Պարոնյանի անմահ ստեղծագործությունը, չլիսի գայի»: Ներկայացման վերջում ղանգ է խփում եւ մարդկանց ղիմելով, բնականաբար, թուրքերն ասում. «Ես իմ անելիքը արեցի եւ ղնում եմ յուն, եւ դու էլ ղնացել յուն ու միքս հիքեք, որ Հակոբ Պարոնյանի անմահ ստեղծագործության հերոսները ամենուր կան, ղգուցեցեք նրանցից եւ աշխատեք թատրոն չգնալ»: Եվ կրկին դահլիճով, ժողովրդի միջով դուրս է գալիս:

- 1974 թ. կնոջս՝ Ռուզաննայի հետ ավարել եմ Երևանի Խ. Արուսյանի անվան հայկական ղեսական մանկավարժական ինստիտուտի կույսուրայի ֆակուլտետի ռեժիսուրական բաժնից: Առաջին քաճանակարներն էին: Նորաբաց բաժնի նղաճակը ոչ միայն թատրոնի, այլեւ կինոյի ռեժիսուրներ ղաճաստելն էր: Ավարելուց հետո ես ու կինս հինգ արի աշխատեցինք Իջեանի Արմեն Գուլակյանի անվան դամասիկական թատրոնում, ես՝ ղխավոր ռեժիսոր, կինս՝ ռեժիսուր: Բեմադրեցինք հայ, ուու եւ եվրոպացի դամասուրգների 14 ներկայացում: Իջեանից հետո եկա «Հայֆիլմ», ցանկանում էի իրադարձային ֆիլմ նկարել, բայց այն ժամանակ նկարվող ֆիլմերի Բանակը Իլ էր: Սկզբում աշխատեցի ախտեսն, հետո երկրորդ ռեժիսուր, փորձ ձեռք բերեցի, ծանոթացա կինոարտադրությանը, իսկ 1987 թ. «Հայկ» կինոստուդիայի ղեղարվեստական ղեկավար Ռուբեն Գեուրգյանից աշխատանքի հրավեր սրացա: Սկսեցի նկարել վավերագրական ֆիլմեր: Սկարահանածս եքսունից ավելի վավերագրական ֆիլմերից մի Բանիսը Հայաստանում եւ արեւելքում սարբեր մրցանակների են արժանացել:

- Հրանս, ինչպես եղավ, որ Բեգ հրավիրեցին Տրայիգուն:

- Ինձ հրավիրեց տրայիգունի թուր մսավորական Նեջաթի Չենգիմը, որը մասնագիտությամբ ղարտարագետ է, բայց 20 արի է նվիրվել է թատրոնին եւ Տրայիգունի արվեստի թատրոնի (Սառնաթ թիլաթրոնու) ղեկավարն է: Նա վարդից է ցանկացել մի հայկական ղիեքս բեմադրել: Հրանս Ղիմի հետ ինքնով Երևանում, նա ղիմել է «Ակոսի» Հայաստանի ներկայացուցիչ Տիրան Լոմնազյանին, որը առաջարկել է Հակոբ Պարոնյանի «Պաղտասար աղբարը»: Նեջաթին հավանել է եւ Տիրանը բարձրանել է թուրքերն: Նեջաթի Չենգիմը այդ թարգմանությամբ Տրայիգունի թատրոնում սկսել է

սանը ուղղակի ղարձացա, բե Հայաստանի, Վրաստանի, Արբերջանի, Սոլոդկայի (ընդ որում հայերեն, ոուսերեն) թատրոնների վերաբերող ուրան շաճ ալբոմներ, գրքեր, լուսանկարներ ունի: Տանը ուներ նաեւ հայերեն ղեղարվեստական ղրբեր, բայց հայերեն չգիտեր: Մեքն, որ հանդիպեցինք, առաջին հարցը, որ սվեց՝ այս էր. «Ինչպեքս ես յեսնում Բաղդասարին»: Ասացի, որ չեմ կարծում, որ հարուս մարդը կարող էր այդան հիմար լինել, ինչպես ներկայացնում են Բաղդասարին: Եթե մարդը հարստություն, ուունսեղ է դելել չէր կարող այդան հիմար ու խեղձուկակ լինել: Իմ Բաղդասարը հետեւելով իրադարձություններին, ի վերջո, դառնում է ընթերցել սինց վունդում է բոլոր գործող անձանց կնոջը, աղախուն, իրավաբաններին, Զիդարին: Իմ մեկնաբանությունը նրան դուր եկավ: Չենգիմի հետ ավսոբուսով ղնացինք Տրայիգուն: Երբ հասանք Տրայիգուն, Չենգիմն ասաց, որ արվեստի թատրոնի շեքը Բաղդասարին է, կառուցել են հայերը 1740-ական թվականներին, նախկին բանցի շեքն է: Նա ասաց. «Ուեարդություն դարձու շեքի կամարների վրա, դոմերի վրա, հայկական ոճի են»: Ես նայեցի եւ, իսկադես, հայկական ոճ էր, մանա շեքերը Հայաստանում շաճ կան:

Ծանոթացա թատրոնի հետ, որի մեք ընդաները 2-3-ն էին ուրոֆեսիոնալներ, այսինքն՝ ունեին թատրոնական կրթություն: Սյունեքը թատրոն սիրող մսավորականներ էին՝ նկարիչ, ղիգայներ, բժիկ, ի դեմ բժիկը Տրայիգունի բժիկների ասոցիացիայի նախագահն էր: 12 ղերասանով սկսեցինք փորձերը: Թարգմանիչը՝ Սեղեյ Բաբովը Սոլոդկայից եկած ղազաուգ էր, այսինքն՝ թուրախոս էր, կրնով՝ ուղղափառ Բիսունյա: Բնական է, լավ գիտեր նաեւ ոուսերեն: Սովորում էր 40.000 ուսանող ունեցող Տրայիգունի համալսարանում, բժեկական ֆակուլտետում: Ուունը օսարելոյա թուրալեքու ուսանողների

աշխատակիցները, Տրայիգունի բարձրասիճան ղաճոնյաները, մսավորականներ, նույնիսկ Բաթունի հայ համայնից էին 4-5 հոգի եկել: Այդ օրերին Տրայիգունի վիլյաթի սարբեր Բաղդասարից ղաճվիրակներ եկան եւ թատրոնին հյուրախաղերի հրավերեցին:

Բեմելից հետո ես եա երեք օր ներկա էի ներկայացումներին, որից հետո կնոջս հետ, որը եկել էր բեմելին ներկա ղսնելու, ուղեուրվեցինք Կարս եւ Անի, ի կատար ածեցինք մեր վաղեմի երազանը: Այնուհետեւ վերադարձանք Երևան:

Չուրաբանյուր ու արիների ընթացում ուղես սուք մասում ղախում, ղախոդանում է սարբեր բնույթի իրեր, առարկաներ, եւ հասկադես լուսանկարներ, որոնք կատարվել են ղաճես առիթներով, իրենց մնայուն եղը ղրավելով ընսանեկան ալբոմներում, անձնական արխիվներում ու ղզրոցներում: Այդ լուսանկարներից շաճ-աքերը ղուցե եւ այդպես էլ անհայտ կմնային հանրության համար, եթե լրագրող ու բանասեղեք, ժամանակին ղաճանեկան տուրքի հետ բարեկամություն ունեցող Ալբեր Փարսադանյանը ձեռնամուկ չլիներ ղաճանեկան նեանակություն ունեցող այդ լուսանկարների հավաքման, դումն մի առանձին ղրով հրատարակելու ղաճավոր գործին: Հարկ եղավ ղիմել ընկերներին, որ նրանք իրենց արխիվներից լույս աշխարհ հանեն լուսանկարները, այնուհետք, որոնք ստեղծման առիթները նույնպես հիքարճան են: Հավաքեք ու ընթերցողի սեղանին դրեք «Սրբացած մասուններ» ղիրը, այդուհետք փրկարարի դեր կատարելով լուսանկարների ղախոդանման հարցում: Հենց ղրի կազմին ղաճելով ղաճանեկան Հայաստանի երեսարող ղրողների 1949 թ. յեղի ունեցած խորհրդակցության մասնակիցների համաքեղ լուսանկարը, որ նրանց բախս էր վիճակվել նկարվել Ավ. Իսահակյանի, Նաիրի Չարյանի, ղարույր Սեւակի, Հայայ Զոչարի, Սիրայի հետ: Գրում հավանաբար ամենահինը կարելի է համարել Ս. Չորյանի, Նար-Ղոսի, Ավ. Իսահակյանի ու նրանց կողին Վարսենիկ Աղալյանի համաքեղ լուսանկարը, որը կատարվել է Սարյանների հարկի սակ:

Գրում յեղ ղսած նյութերը դասավորված են հեղինակների այբբենական կարգով եւ լուսանկարների կողին կարգում են դումն ստեղծման առիթը, ժամանակը, որոնք կարեւոր նեանակություն են սսանում մեր անվանի ղրողների, արվեստի ղրոնիչների, ղիսնականների, անվանի մարդիկների կենսագրության հարսացման համար: Այսեղ հանդիղում են նաեւ անվանի մարդկանց նամակների ու սարբեր առիթներով իրենց մեքիմների մասին ղրված ղերմ խոսքերի, որոնք բնութագրում են մեքա-

Նոր գիրք. «Սրբացած մասուններ»

նում մարդկանց բարեհոգությունը, ընկերներին, բարեկամներին նրանց նվիրվածությունը:

Գրի առաջաբանում բանասեղեք Սուրեն Մուսաղյանը գում է.

«Անոռաց հուեքից, ղեղեցիկ ղզացումներից, հիքարճան ղաճաններից է հյուսված Ալբեր Փարսադանյանի «Սրբացած մասուններ» ղիրը: Այն հարուս է նվիրական ղեմերի ու դեմերի անակնկալ ղախերով, որոնք սասնյակ արիների վաղեմություն են բուվանդակում: Բազմաթիվ նկարներ եգակի են, մեկական օրինակ, որոնք հեղինակը համբերությամբ, խիզախորեն, հնարամտորեն մեկիկ-մեկիկ հավաքել է ծանոթներից, բարեկամներից, հարազաններից, ղրականության, մեակույթի ղրոնիչներից եւ մեկնաբանություններով, վերանելով, շունչ ու հոգի սակով, բանիմացությամբ ստեղծել է մի հավաքույս ղիր, որն ավելի շաճ հասցեաղված է ղայի սերունդներին»:

Գրի հեղինակն իր կողմից ավելացնում է.

«Ցավով, իմ հավաքած բոլոր նյութերը չէ, որ յեղ ղսան այս ղրում, ղանազան ղաճաններով: Հավանաբար, եթե ղիրը ղերմությամբ ընդունվի ընթերցողի կողմից, եւ ի հայտ գան սրբացած նոր մասուններ, կիրատարակվեն երկրորդ, ղուցե եւ երրորդ ղրերը»:

ԴԵՐԵՆԻԿ ԲԵՎՈՐՅԱՆ

ԱԶԳ

Օրվա հետքերով

Վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի անփոփոխ՝ 4.75%

2007 թ. մարտի 2-ի նիստում Կենտրոնական բանկի խորհուրդն անփոփոխ թողեց ԿԲ վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը՝ սահմանելով այն 4.75%:

2007 թ. փետրվարին հունվարի նկատմամբ արձանագրվել է 0.2% գնաճ, որի դարազայում 12-ամսյա գնաճը դադարեցրել է 5.1% մակարդակում:

ԿԲ խորհուրդը համակարծիք է, որ սենսաական աճով եւ սրանաֆերների մեծածավալ ներհոսով դայամանավորված եկամուտների աճը բարունակում է դադարեցնել գնաճային ճնշումները: Սակայն, 2007 թ. առաջին եր-

կու ամիսների սվայներն արդեն իսկ վկայում են, որ նախորդ տարվա համեմատությամբ արտադրության հասվածից գնաճային ճնշումներն էականորեն մեղմվել են:

ՀՀ ԿԲ խորհուրդն իրատեսական է համարում գնաճի նդատակային 4+/-1.5% միջակայում փաստացի գնաճի արձանագրումը:

ԿԲ խորհուրդը կանդադարառնա տոկոսադրույքների գնաճի ու սենսական աճի առաջին եռամսյակի սվայների հրադարակումից հետո:

ԿԲ մամուլի ծառայություն

The British Embassy announces that it is selling the following surplus vehicles:

- 2001 Range Rover 4.0ltr SE Grey
- 2002 Land Rover Discovery II V8 4.0ltr Silver

The sale will take place by a process of sealed bids. All bids should be in Armenian Drams and must be received by the British Embassy by 12.00 noon on Monday the 12th of March. Any bids received after that time will not be included in the sale. Envelopes containing bids should be marked Sale of Embassy Vehicle and the bid should clearly identify the vehicle being bid for and the bidder, giving their contact details including a telephone number. Bids should be sent to:

The Transport Manager
British Embassy
34 Baghramyan Avenue
Yerevan

The successful bidder(s) will be notified on Tuesday the 13th of March. To view the vehicles and their paperwork in advance of the sale or to obtain further information please call The Transport Manager at the Embassy on (010) 26 43 01.

British Embassy Yerevan 02 March 2007

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՄՐՑԱԿՑԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀՐԱՎԵՐՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

(Հրադարակվում է «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքի 28-րդ հոդվածի համաձայն) Մրցակցային բանակցությունների ծանկագիրը՝ «ՊԳԳ - ՄԲԾԶԲ - 07/2»

«ՊԳԳ-ՄԲԾԶԲ-07/2» ծանկագրով մրցակցային բանակցությունների հանձնաժողովի 2007 թվականի փետրվարի 28-ի թիվ 1 որոշմամբ վերոհիշյալ ծանկագրով մրցակցային բանակցությունների հրավերում կատարվել են փոփոխություններ:

Հիշյալ փոփոխություններով դայամանավորված, «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքի 28-րդ հոդված 2-րդ կետի համաձայն՝ սահմանվել է մրցակցային բանակցությունների հայտերի ներկայացման նոր վերջնական ժամկետ՝ սույն հայտարարությունը հրադարակելու օրվան հաջորդող օրվանից հաճված 10-րդ աշխատանքային օրվա ժամը 11.00-ը:

Փոփոխված հրավեր սանալու համար անհրաժեշտ է 1500 ՀՀ դրամ փոխանցել «Կոմուննախագիծ» ՓԲԸ-ի «Արդիինվեսթմենթս» Հ/Գ 247010010343-ին եւ սույն հայտարարության հրադարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել մասվիրատուին հետեյալ հասցեով՝ Բ. Երեւան, Կոմիտասի թ., 54/բ, հեռ.՝ 28-93-25, Վ. Հովհաննիսյանին: Հրավերն անձին սրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համադաստիսան փաստաթղթի հիման վրա:

Պեռական գնումների գործակալություն

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՄՐՑԱԿՑԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

«Պեռական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (դասվիրատու) ՊԳԳ-ՄԲԱԸԾԶԲ-07/59 ծանկագրով կազմակերպում է մրցակցային բանակցություններ՝ ՀՀ Բաղադրական նախարարության կարիների համար ՀՀ 2007թ. դեռական բյուջեով նախատեսված ՀՀ Շիրակի մարզի գ.՝ Մարալիկի թիվ 2 դպրոցի հիմնանորոգման աշխատանքների ձեռքբերման նդատակով: Հրավեր սանալու համար անհրաժեշտ է 4800 ՀՀ դրամ փոխանցել «Արդիինվեսթմենթս» Երեւանում մասնաձյուղ, «Բեջ-գալ» ՍՊԸ-ի N 247230066158 հաճվեհամարին եւ սույն հայտարարության հրադարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել մասվիրատուին հետեյալ հասցեով՝ Բ. Երեւան, Կոմիտասի թ., 54/բ, հեռ. 28-93-27, հանձնաժողովի Բարսուղար Կ. Սարգսյանին:

Հրավերն անձին սրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համադաստիսան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը դիմել է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման դադար՝ մրցակցային բանակցությունների հայտարարության հրադարակման օրվան հաջորդող օրվանից հաճված 10-րդ աշխատանքային օրը, ժամը 10.00-ն:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՄՐՑԱԿՑԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

«Պեռական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (դասվիրատու) ՊԳԳ-ՄԲԱԸԾԶԲ-07/60 ծանկագրով կազմակերպում է մրցակցային բանակցություններ՝ ՀՀ Բաղադրական նախարարության կարիների համար ՀՀ 2007 թ. դեռական բյուջեով նախատեսված ՀՀ Սյունիքի մարզի Խոզնավար գյուղի դպրոցի շինարարական աշխատանքների ձեռքբերման նդատակով: Հրավեր սանալու համար անհրաժեշտ է 1150 ՀՀ դրամ փոխանցել «Արդիինվեսթմենթս» Երեւանում մասնաձյուղ, «Բեջ-գալ» ՍՊԸ-ի N 247230066158 հաճվեհամարին եւ սույն հայտարարության հրադարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել մասվիրատուին հետեյալ հասցեով՝ Բ. Երեւան, Կոմիտասի թ., 54/բ, հեռ. 28-93-27, հանձնաժողովի Բարսուղար Ա. Անսոյանին:

Հրավերն անձին սրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համադաստիսան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը դիմել է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման դադար՝ մրցակցային բանակցությունների հայտարարության հրադարակման օրվան հաջորդող օրվանից հաճված 10-րդ աշխատանքային օրը, ժամը 14.30-ն:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը հայտարարում է բաց մրցույթ՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի աշխատակազմի Անձնակազմի կառավարման բաժնի «անձնակազմի կառավարման մասնագետ» քափուր աշխատանքի համալրման համար:

Աշխատանքի նդատակ է.

ՀՀ կենտրոնական բանկի անձնակազմի կառավարման ոլորտում արդյունավետ մեթոդների եւ մեխանիզմների մշակում՝ մասնավորապես՝ աշխատանքների վերլուծության եւ կատարողականի գնահատման բնագավառում:

Աշխատանքի հիմնական նդատակներն են.

Իրականացնում է ՀՀ կենտրոնական բանկի աշխատանքների վերլուծության հետ կապված աշխատանքները:

Մշակում է անձնակազմի կառավարման ոլորտը կարգավորող մեթոդական նյութեր եւ կարգեր:

Անփոփում է վերլուծում է ՀՀ կենտրոնական բանկի աշխատակիցների արեկան կատարողականների գնահատման վերաբերյալ փաստաթղթերը:

Պահանջվող կրթությունը եւ գիտելիքների Երջանակը

Բարձրագույն սենսագիտական (կառավարման մասնագետ) կրթություն եւ 3 տարվա մասնագիտական աշխատանքային փորձ

Բարձրագույն ոչ մասնագիտական կրթություն եւ 4 տարվա մասնագիտական աշխատանքային փորձ

Գիտելիքներ հետեյալ ոլորտներում՝ Մարդկային ռեսուրսների կառավարում (խորագրված), աշխատանքների վերլուծության եւ գնահատման սկզբունքները (խորագրված), ՀՀ կենտրոնական բանկի գործունեության իմացություն (ներածական), մենեջմենթ (ներածական),

Լեզուների իմացություն՝ հայերեն լեզվի իմացություն, անգլերեն եւ ռուսերեն լեզուների մասնագիտական մակարդակով իմացություն:

Անհրաժեշտ հմտություններ՝ Համակարգչով աշխատելու հմտություն (MS Office):

Աշխատավարձը. 162 500 դրամ:

Փաստաթղթերի ընդունելության վերջնաժամկետը՝ 2007թ. մարտի 09-ը

Պահանջվող փաստաթղթերը.

- դիմումի ձեւ (ձեւը գեներված է ՀՀ կենտրոնական բանկի էլեկտրոնային կայքում - www.cba.am /«Մեր մասին»/«Թափուր աշխատանքներ» բաժնում, կամ սրվում է ՀՀ կենտրոնական բանկում)

- անձնագիր, անձնագրի դատճեն

- սոցիալական ադադություն Բարս, սոցիալական ադադություն Բարսի դատճեն

- դիմում, դիմումի միջուկ, դիմումի եւ դիմումի միջուկի դատճեններ

- զինգրույկ, զինգրույկի դատճեն (արական սեռի ներկայացուցիչների համար)

- աշխատանքային գրույկի դատճեն

- երկու գումավոր լուսանկար, 3x4 չափսի

Մրցութային հարցաժողովը եւ ՀՀ կենտրոնական բանկում մրցութների անցկացման վերաբերյալ տեղեկատվությունը գեներված է ՀՀ կենտրոնական բանկի էլեկտրոնային կայքում (www.cba.am) կամ սրվում է Կենտրոնական բանկում:

Պարզաբանումների համար կարող եմ գանգահարել՝ 56-14-40 եւ 06-34 (ճերից)

ԿԲ մամուլի ծառայություն

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԳՆԱՆՇԱՆ ՄԱՍԻՆ

«Երեւանի ԱԵՄԳ» ՊՈԱԿ-ը, գույք եւ սարավորումներ, փափուկ գույք եւ հանդերձանք, սարքեր եւ սարավորումներ, այլ ակտիվներ ձեռք բերելու համար -ԱԵՄԳ-07/3- կազմակերպում է գնանշման հարցում:

Գնանշման հրավեր սանալու համար անհրաժեշտ է 750 ՀՀ դրամ փոխանցել «Երեւանի ԱԵՄԳ» ՊՈԱԿ-ի «Հայէկոնոմբանկ» ՓԲԸ-ում ունեցած 16305-8150000 հաճվեհամարին, կամ կանխիկ վճարել «Երեւանի ԱԵՄԳ» ՊՈԱԿ-ին: Սույն հայտարարության հրադարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել «Երեւանի ԱԵՄԳ» ՊՈԱԿ-ին հետեյալ հասցեով՝ Երեւան, Աջաինյակ, Մարգարյան 35, հանձնաժողովի Բարսուղար Ս. Թորոսյանին (հեռախոս 091 221623):

Գնանշման հարցման հայտերը դիմել է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման դադար՝ սույն հայտարարության հրադարակման օրվանից հաճված 10-րդ օրվա ժամը 12-00, «Երեւանի ԱԵՄԳ» ՊՈԱԿ-ին՝ Երեւան, Աջաինյակ, Մարգարյան 35, Բարսուղար Ս. Թորոսյանին:

ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ԾԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ քննադատության նախարարության ՀՀ քննիչ ռեսուրսների կառավարման գործակալության կողմից ՀՀ քննիչ օրենքի եւ ՀՀ կառավարության 07.03.03 թ. N 217-Ն եւ N 218-Ն որոշումների դադարեցնելու համաձայն, մշակվում են «Երեւանում» ՁՕԸ-ի գեռաի, Երեւանում, Արեւի, Ցրվա, Կերաճեն, Ելվիկ, Այրվանձոր, Խաչիկ, Արի, Որնո եւ Գլաձոր համայնքների որոշման նդատակով մալերտույանի քննիչ ռեսուրսի (Երեւան գեռից) 3800.0 կվկ քառի քրոջաչորեման քուլտուրային նախագեռը:

Քուլտուրային անձին, ովքեր կցանկանան ծանոթանալ փաստաթղթի նախագեռ նախնական արեւելին, կարող են աշխատանքային օրերի ժամը 17-18-ը դիմել ՀՀ քննիչ ռեսուրսների կառավարման գործակալություն (հասցեն՝ Կառավարական 3-րդ տուն, 5-րդ հարկ, 541 սենյակ):

Հատարակայության կողմից փաստաթղթի նախնական արեւելի լսողը տեղի կունենա 2007 թ. մարտի 12-ին, ժամը 16-00, Կառավարական 3-րդ տուն, 5-րդ հարկ, 541 սենյակ:

ՀՀ քննիչ ռեսուրսների կառավարման գործակալություն

Բանկային տոկոսի հաճվարկային դրույք

Կենտրոնական բանկի խորհրդի մարտի 1-ի որոշմամբ բանկային տոկոսի հաճվարկային դրույք սահմանվել է արեկան 13 %:

ԿԲ մամուլի ծառայություն

Ի ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆԸ

«Զեռնուկ Տուրոբին» ՍՊԸ դիմել է Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովին՝ ՀՀ Վայոց Ձորի մարզի Զեռնուկ համայնքում Արիա գեռի վրա Զեռնուկ ՓԷԿ-1 կառուցման ձեռնարկաշրական գործունեությանը գրադելու համար:

Գնում եմ

մեռադա խողովակներ նորմալ վիճակի
1400-1600 մմ սրամագոնով:

Հեռախոս 093-40-06-24, 091-28-00-77:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

2 սեն. բնակարան Կիեյան փողոցում: 63 քմ,
2-րդ հարկ, քարե շենք: 27-01-02, 093062061

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

900 մմ հողատարածք Արաբկիր համայնքում Հեռ. (091) 519-006

www.azg.am
www.azgdaily.com

ԳՈՒԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱՐ ԶԱՆԳԱԶՆՄԵԼ 58-29-60